

יד מהרש"א
מסכת כתובות
פרק בתולה נשאת
חלק א'
ב. – ה.

February 1, 2009

© Yechezkel Folger 2009

מפתח

דף ב.	3
תד"ה בתולה	3
תד"ה שאם הי'	4
תד"ה מפני מה	7
תד"ה ותנשא באחד בשבת ודף ג.	10
דף ב:	14
רש"י ד"ה מת הוא ותד"ה דלמא ותד"ה דלמא מת	14
תד"ה דלמא לאפוקי	23
תד"ה לפיכך חלה	24
תד"ה ודלמא	28
תד"ה דלמא מת	29
דף ג.	30
גמרא וסברה דאניס	30
תד"ה תינח דקדיש בכספא	32
תד"ה אשה ניקנית	35
דף ג:	36
תד"ה ובשני לא	36
תד"ה ולידרוש להו דאונס שרי (הראשון)	37
תד"ה ולדרוש להו דאונס שרי (השני)	38
תד"ה ותו התם	49
תד"ה בג' מיהו לכנוס	50
תד"ה אספרווא דידי'	53
דף ד.	57
תד"ה ובועל	57
תד"ה אבל איפכא ובא"ד אבל אותו	64
תד"ה אבל דברים	66
דף ד:	67
רש"י ד"ה ונוהגת תד"ה ומי שאני ובא"ד אבל לרב יוסף	67
תד"ה ומי שאני ובא"ד אבל לרב יוסף	77
תד"ה עד שיסתום	78
דף ה.	79
תד"ה אי נמי ותד"ה מאי איכא	79

דף ב.

תד"ה בתולה

1) קשיא

- a) A קידושין in משנה
  - i) says האשה נקנית **the** “אשה is נקנית”
  - ii) instead of אשה נקנית **an** “אשה is נקנית”
- b) Why is it that at קידושין יד:
  - i) another משנה says עבד עברי **an** “עבד עברי”
  - ii) instead of העבד עברי **the** “עבד עברי”

2) תירוץ

- a) part 1
  - i) The משנה prefers to modify a phrase with a ה'
  - ii) but not where the ה' would make the phrase less precise
- b) part 2
  - i) the meanings of האשה נקנית and אשה נקנית are both clear
  - ii) But
    - (1) While עבד עברי is clear
    - (2) the phrase העבד עברי isn't clear
    - (3) because
      - (a) עברי can be an adjective where the phrase means “the עבד who is עברי”
      - (b) And
        - (i) עבד can also be a noun that is דבוק to עברי
        - (ii) and the phrase means “an עבד of an עברי”
- c) part 3
  - i) Note that
    - (1) To make it clear that in העבד עברי the word “עברי” isn't דבוק
    - (2) The משנה would have had to take the unusual step of saying העבד העברי

תד"ה שאם הי'

1) First הקדמה

- a) נבעלה תחתיו ברצון is אסורה לבעלה אשת ישראל
  - i) נתארסה לו "תחתיו" means after she was
- b) באונס נבעלה תחתיו is אסורה לבעלה אשת כהן

2) Second הקדמה

- a) If a person says that פתח פתוח מצאתי and the אשה wasn't a בתולה
  - i) טועה 'ר' אלתר says the person is 'קיים לי' and isn't
    - (1) So we accept that in fact פתח פתוח מצא and the אשה wasn't a בתולה
    - ii) if we were to disagree with 'ר' אלתר and hold that 'קיים לי' לא
      - (1) Then
        - (a) and אוקמה בחזקת היתר we would have said
        - (b) בתולה אשה and the פתוח wasn't פתח we'd have decided that

3) Third הקדמה

- a) Even for 'ר' אלתר who says 'קיים לי' and that we decide that the אשה wasn't a בתולה
- b) Still if she's an אשת ישראל she's not לו אסורה
  - i) Since
    - (1) אסורה לו she's not נבעלה שאין תחתיו if she was
    - (2) אסורה לו she's not נבעלה תחתיו באונס And if she was
    - (3) אסורה לו and is נבעלה תחתיו ברצון that she was ספק ספיקא only there's so that
  - c) But
    - i) מותר to make her ספק ספיקא because there's no אסורה לו she's an אשת כהן if she's
    - ii) נבעלה שאין תחתיו is that מותר would make her ספק since the only

4) Fourth הקדמה

- a) משנה
  - i) בתולה נשאת ליום הרביעי ... שאם הי' לו טענת בתולים הי' משכים לב"ד
  - ii) Meaning that
    - (1) יום ה' meets on ב"ד the day before נישאת ליום ד' she's when
    - (2) then
      - (a) ד' meets the next day until ד' יתקרב דעתו in the short time
      - (b) פתח פתוח מצא that ב"ד will complain to ב"ד that we're confident And
      - (c) אסורה לו ב"ד will be able to tell him that

iii) But

- (1) if she's ניסת more than a day before ב"ד is קביע
- (2) we're concerned that
  - (a) until יתקרב דעתו ב"ד meets next
  - (b) he won't go to ב"ד to complain that פתח פתוח מצא
  - (c) and he'll never know that she's לו אסורה

5) תוספות here

a) קשיא

- i) If a person isn't a כהן why must he be כונס on 'יום ד' even if he's 'לי קים
- ii) When we've established that
  - (1) even if he does come to ב"ד
  - (2) אסורה לו would rely on ספק ספיקא to decide that she's not לו

b) תירוצ

- i) You're right that an אשת ישראל isn't לו אסורה for this alone that פתח פתוח מצא
- ii) But
  - (1) If his דעת isn't נתקרב and he goes to ב"ד to complain that פתח פתוח מצא
  - (2) Then
    - (a) there'd be a קול and
    - (b) נבעלה תחתיו ברצון מעיד that ב"ד to be מעיד
  - (3) And this עדות עליו would be enough לאוסרה

6) גמרא at ט:

a) אביי

- i) ר' אלעזר to קשיא
  - (1) We already know from the משנה that קים לי
- ii) Because otherwise
  - (1) Even if he does come to בית דין
  - (2) אסורה היא לו wouldn't tell him that לו

7) מהרש"א as explained by תוספות

a) קשיא

- i) Why does the גמרא say that it must be that the משנה says that קים לי
- ii) Maybe
  - (1) He's not לי קים
  - (2) and

- (a) we encourage him to go to ב"ד to say פתח פתוח מצאתי
  - (b) only to see if עדים will be alerted to be מעיד that נבעלה ברצון תחתיו
- b) תירוץ
- i) if he's not קים לי
    - (1) there'd be no קול that the איש said פתח פתוח מצאתי
    - (2) and אסורה לו is אשה that the מברר wouldn't be עדים
- c) קשיא
- i) For ר' אלעזר עליו to say נאמן לאוסרה
  - ii) It must be that ר' אלעזר says
    - (1) Not only that the person is קים לי and isn't טועה when he says פתח פתוח מצאתי
    - (2) But also that
      - (a) If he himself knows that he didn't find פתח פתוח
      - (b) He's not משקר to say פתח פתוח מצאתי
  - iii) So
    - (1) For ר' אלעזר of דין from the משנה to ask that we already know
    - (2) He must also show that we already know that we're not חושש that the איש is משקר
  - iv) But
    - (1) לא חיישינן לשקר from the משנה that אביי can't know
    - (2) Since
      - (a) Even if we disagree with ר' אלעזר and are חייש לשקר
      - (b) The משנה would still want to encourage persons to come to בית דין and say פתח פתוח מצאתי
      - (c) To cause a קול that might alert עדים to come and be מעיד that נבעלה תחתיו ברצון
- d) תירוץ
- i) אביי needs no proof from the משנה that we're not חושש that a person is במזיד משקר
  - ii) Because the person is "נאמן לשווי' עלי' חתיכה דאיסורא"
  - iii) See ד"ה נאמן לאוסרה עליו at דף ט. at רש"י See

תד"ה מפני מה

- 1) משנה א'
  - a) בתולה נשאת ליום הרביעי ... שאם הי' לו טענת בתולים הי' משכים לב"ד
- 2) משנה ב'
  - a) הגיע זמן של י"ב חודש ולא נשאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה
- 3) גמרא
  - a) שאלה
    - i) "מפני מה אמרו אשה נשאת ביום רביעי"
    - b) שמואל תשובה
      - i) To teach that
        - (1) if י"ב חודש end on בשבת
        - (2) it's not until יום ד' that he's מזונות
- 4) הקדמה
  - a) There are two possible meanings of "מפני מה"
    - i) First
      - (1) What's the reason or טעם that the חכמים were מתקן this תקנה
      - ii) Second
        - (1) Regardless of the טעם that made חכמים adopt the תקנה
          - (a) What results does this תקנה bring about
          - (b) In other words what's the נפקותא of this תקנה
    - b) When the משנה explains that הי' לו טענת בתולים הי' משכים לבית דין
      - i) This is both
        - (1) A טעם for the תקנה
          - (a) Namely
            - (i) the תקנה was to make the נישואין on a day before ב"ד was קביעי
            - (ii) so that לא יתקרב דעתו before he brings to ב"ד his claim of מצאתי פתח פתוח מצאתי
          - (2) And a נפקותא of the תקנה
            - (a) Namely
              - (i) A result of the תקנה is that
                1. לא נתקרב דעתו when נישואין on the day after
                2. the person will come to tell the ב"ד that מצאתי פתח פתוח
    - c) Note that

- i) The **מירא** that **שמואל** derives from the **משנה** that there is no **מזונות** until **יום ד'**
  - ii) Is a **נפקותא** of the **תקנה** but isn't a **טעם** of the **תקנה**
    - (1) Since **הכמים** have no reason to be **מתקן** a **תקנה** that
      - (a) **אשה** **נשאת** **ליום ד'**
      - (b) Just so that there be no **מזונות** until **יום ד'**
- 5) **גמרא**
- a) **שמואל** to **רב יוסף** of **קשיא**
    - i) "**מרי** **דאברהם** **תלי** **תניא** **בדלא** **תניא**"
- 6) **רב יוסף** of **קשיא** of **ביאור** – **רש"י**
- a) **הקדמה**
    - i) We've established that
      - (1) Although **שמואל** sets out a **נפקותא** of the **תקנה**
      - (2) He doesn't set out a **טעם** for the **תקנה**
  - b) **רב יוסף**
    - i) assumed that **שמואל** by "**מפני מה**" meant to ask for the **טעם** of the **תקנה**
    - ii) And complained that the **תשובה** of **שמואל** that there's no **מזונות** until **יום ד'** isn't a **טעם** for the **תקנה**
- 7) **תוספות** by **קשיא**
- a) **Then**
    - i) Instead of saying **תניא** **בדלא** **תניא**
      - (1) Which implies for **רב יוסף** that
        - (a) **שמואל** sets out his own **טעם**
        - (b) instead of a **טעם** that the **משנה** has set out
    - ii) **רב יוסף** should have complained that
      - (1) **שמואל** in his **תשובה**
        - (a) doesn't set out **any** **טעם** for the **תקנה**
        - (b) not even his own **טעם**
- 8) **תוספות** of **תירוך**
- a) **רב יוסף** in fact understood that
    - i) the **גמרא** asked "**מפני מה**" to ask for a **נפקותא** of the **תקנה**
    - ii) and **שמואל** says that the **דין** that there's no **מזונות** until **יום ד'** is a **נפקותא** of the **תקנה**
  - b) **רב יוסף** complained that
    - i) **שמואל** set out his own **נפקותא** based on **מזונות**

ii) Instead

(1) of the נפקותא that the משנה itself set out

(2) Namely that

(a) on the day after נישואין when לא נתקרר דעתו

(b) the person will come to tell the ב"ד that פתח פתוח מצאתי

9) מהרש"א

a) תוספות on קשיא

i) Maybe

(1) the reason that שמואל mentions the נפקותא of מזונות

(2) instead of the נפקותא that ב"ד will be קביע on the day after נישואין

ii) is that שמואל holds that

(1) the fact that ב"ד is קביע on the day after נישואין

(2) isn't a נפקותא of the תקנה that ביום הרביעי

(3) Since if נישואין were on יום א' the ב"ד would also be קביעי on יום ב' the day after נישואין

תד"ה ותנשא באחד בשבת ודף ג. תד"ה אשה נשאת בכל יום

1) First הקדמה

a) משנה

i) Once נישואין אשה for טובע an איש was י"ב חדשים

(1) The אשה is חייב to be מעלה מזונות for the אשה

ii) But

(1) If the זמן arrives on a day when he's אסור to be כונס the אשה

(2) He's not מעלה מזונות until the first day that he's מותר to be כונס the אשה

2) Second הקדמה

a) Possible reasons to be קובע a יום for נישואין of a בתולה

i) טענת בתולים

(1) a בתולה needs to be נישאת on 'א יום or 'ד יום

(2) because it's only on these days that

(a) if he finds a פתח פתוח

(b) לא יתקרה דעתו in the short time until ב"ד meets the next day on 'ב יום or 'ה יום

(3) So

(a) we're confident that the איש will complain to ב"ד

(b) and ב"ד will be able to tell him that the אשה is לו אסורה

ii) משום ברכה

(1) If an אשה is 'ד ביום נשאת ביום 'ה she'll be נבעלת ביום 'ה when there is a ברכה for דגים

(2) If an אשה is 'ה ביום נשאת ביום 'ה she'll be נבעלת ביום 'ו when there is a ברכה for אדם

iii) משום שקדו

(1) The רבנן were 'ד ליום נישואין ליום 'ד so that

(a) The איש would be טורח בסעודה for three days

(b) on 'א יום and 'ב יום and 'ג יום

3) מהרש"א as explained by תוספות

a) קשיא

i) Why do we need both the טעם of טענת בתולים and the טעם of משום ברכה

b) תירוץ

i) If the only טעם were טענת בתולים a בתולה could also be נשאת on 'א יום

(1) Since ב"ד are קביעי on 'ב יום as well as on 'ה יום

ii) If the only טעם were משום ברכה

- (1) She would be נשאת on 'ה' יום to be נבעלת on 'ו' יום
- (2) Since
- (a) on 'ו' יום there is ברכה לאדם
- (b) and ברכה לאדם עדיפא
- iii) But with both טעמים together
- (1) We understand that she's נשאת only on 'ד' יום to have two advantages
- (a) a ב"ד that's קביעי the next day on 'ה' יום
- (b) And at least a לדגים ברכה when she'll be נבעלת the next day on 'ה' יום
- (2) while on 'א' יום
- (a) Although there's the advantage of a ב"ד that's קביעי the next day on 'ב' יום
- (b) There's no ברכה at all when she's 'ב' יום
- c) קשיא
- i) Why do we also need the טעם of שקדו
- d) תירוץ
- i) The טעם of ברכה לדגים is only an עצה טובה
- ii) So
- (1) If
- (a) there were only טענת בתולים and ברכה לדגים
- (b) And there were no טעם שקדו
- iii) Then
- (1) he wouldn't be an עבריין if he were to be כונס on 'א' יום
- (2) and also
- (a) If there were הגעת זמן on 'א' יום
- (b) We would have said that
- (i) he's מעלה לה מזונות on 'א' יום
- (ii) since he's not an עבריין if he's נושא on 'א' יום
- e) קשיא
- i) Part 1
- (1) We've established that טענת בתולים is טעם enough not to be נושא on 'ב' יום and יום ג'
- (2) So presumably this טעם is also enough not to be מעלה מזונות if there's הגעת זמן on those days
- ii) Part 2
- (1) It follows that the טעם of שקדו is needed only to avoid מזונות for הגעת זמן on 'א' יום

iii) Part 3

(1) So why is it necessary to say that שקדו חכמים for **three** days on 'א and 'ב and 'ג יום

f) תירוץ

i) A delay for שקדו is לטובת האשה

(1) And that's why he's not מעלה מזונות on 'א and 'ב and 'ג יום

ii) A delay for טענת בתולים is לטובת האיש

(1) So

(a) If there'd be no שקדו on 'ב and 'ג יום

(b) He'd be מעלה מזונות on these days

4) מהרש"א

a) It follows from this תירוץ that

i) If הגיע זמנה on 'ה יום or 'ו

ii) The reason he can't be כונס on those days and needs to wait till 'ד יום

(1) Isn't because of שקדו that's for her benefit

(a) Since he had even more than three days after the prior שבת to be טורה

(2) But is because of טענת בתולים that's for her benefit

iii) So that he'd need to be מעלה מזונות

5) מהרש"א of המשך

a) קשיא

i) Once we know for בתולה that נישאת בד' based on טענת בתולים and שקדו

ii) Why do we also need the טעם of לדגים

b) תירוץ

i) To teach an עצה טובה that תיבעל the next day on 'ה יום

6) דף ה. at גמרא

a) ברכה דאדם because of נבעלת ביום ו' and is 'ה יום on אלמנה נישאת

b) קשיא

i) Now

(1) I understand that טענת בתולים doesn't apply to אלמנה

(2) Because אלמנה is בעולה בחזקת

ii) But why isn't she נישאת on 'ד יום to be נבעלת on 'ה יום for לדגים

c) תירוץ

i) ברכה לאדם עדיפא

- 7) גמרא
- a) את קביעי בתי דינין האידינא that are קביעי on every day
  - b) The טעם of בתולה נשאת בכל יום doesn't apply and
- 8) ד"ה אשה נשאת בכל יום at דף ג. at תוספות
- a) קשיא
    - i) why don't we at least say that
      - (1) ברכה לאדם for יום ו' on נבעלת to be נשאת ביום ה' needs to be בתולה
      - (2) The same as אלמנה
    - b) מהרש"א as explained by תירוצ'
      - i) We've already established that
        - (1) עצה טובה is only an ברכה לדגים
      - ii) Now
        - (1) Although ברכה לאדם on יום ו' is עדיפא relative to ברכה לדגים
        - (2) This ברכה is still only an עצה טובה
        - (3) And we're not קובע a יום for a ברכה alone
- 9) See the גמרא at דף ה. and תוספות there at מאי ד"ה on how it is that we appear to be קובע יום for based on אלמנה alone
- 10) Note also that
- a) The גמרא here itself asks why it is that
    - i) יום ג' and יום ב' and יום א' on נשאת בתולה האידינא a
    - ii) despite the טעם of שקדו

דף ב:

רש"י ד"ה מת הוא ותד"ה דלמא ותד"ה דלמא מת

1) First הקדמה

a) If a person writes

i) הרי זה גיטיך לאחר שאמות

ii) Or י"ב חודש and he dies before הרי זה גיטיך לאחר י"ב חודש

b) then

i) if he didn't write מעכשיו the דין is אינו גט because אין גט לאחר מיתה

ii) if he did write מעכשיו

(1) then הרי זה גט

(2) because the גט is חל למפרע before מיתה

2) Second הקדמה

a) If

i) there is a תנאי בגיטין – namely the גט is given only if the תנאי is מקוים

ii) for example where the תנאי is "הרי זה גיטיך אם לא באתי עד י"ב חודש"

iii) and the תנאי was מקוים when in fact י"ב חודש לא בא עד י"ב חודש

b) Then

i) Unless there's an אונס that caused the תנאי to be מקוים

ii) All agree that הרי זה גט

3) Third הקדמה

a) If the תנאי is נתקיים because of an אונס

i) For example חלה לא בא because חלה לא בא

b) Then

i) If אונס בגיטין אין

(1) We ignore the אונס and consider the תנאי to be מקוים

(2) And הרי זה גט

ii) If יש אונס בגיטין

(1) Then if the אונס is חלה

(a) We take the אונס into account and consider the תנאי not to be מקוים

(b) And אינו גט

4) Fourth הקדמה

a) If we accept the סברא that ניחא לי' דלא תפול קמי יבם

- b) And the תנאי was נתקיים because of the אונס of מת
  - c) then
    - i) even if יש אונס בגיטין
    - ii) Still הרי זה גט
- 5) Fifth הקדמה
- i) Obviously the סברא of סברא of יבם of חלה doesn't apply to the אונס of חלה
- 6) Sixth הקדמה
- a) חלה is a greater אונס than מת
  - b) It follows that
    - i) If for מת the דין is that הרי זה גט because אין אונס בגיטין and we ignore the אונס
    - ii) Then the דין for חלה is also הרי זה גט because אין אונס בגיטין and we ignore the אונס
- 7) משנה
- a) רישא
    - i) הרי זה גיטיך אם לא באתי מכאן עד י"ב חודש ומת בתוך י"ב חודש
    - ii) אינו גט
  - b) סיפא
    - i) הרי זה גיטיך מעכשיו אם לא באתי מכאן עד י"ב חודש ומת בתוך י"ב חודש
    - ii) הרי זה גט
  - c) Note that
    - i) The רישא deals with where the איש didn't say מעכשיו
    - ii) The סיפא deals with where the איש did say מעכשיו
- 8) גמרא
- a) רבא derives that אין אונס בגיטין from the רישא
  - b) Here's how
    - i) It must be that
      - (1) The reason that אינו גט is only because
        - (a) He didn't say מעכשיו so מיתה אין גט לאחר מיתה
      - (2) But
        - (a) For חלה where there's no issue of מיתה אין גט לאחר מיתה
        - (b) The דין would have been הרי זה גט because אין אונס בגיטין
    - ii) because
      - (1) If יש אונס בגיטין and for חלה the דין would have been the same as for מת
      - (2) The משנה should have taught the חידוש that

- (a) חלה for
  - (i) because יש אונס בגיטין
  - (ii) the דין is גט אינו even though חלה isn't a great אונס
- (b) And we'd understand ourselves that
  - (i) מכל שכן for מת where the אונס is greater
  - (ii) the דין is בגיטין יש אונס and אינו גט

9) ד"ה מת הוא at מהרש"א

a) קשיא

- i) How can you say that for מת there's a כ"ש that אינו גט
  - (1) מעכשיו we're dealing with the רישא where he didn't say
  - (2) and
    - (a) אין גט לאחר מיתה because אינו גט the דין would have been
    - (b) Even if he had made no תנאי altogether

b) תירוץ

- i) The גמרא means that
  - (1) We'd have known by כל שכן that
    - (a) For מת
    - (b) **had he said מעכשיו** so there'd be no ריעותא of מיתה
    - (c) יש אונס בגיטין because אינו גט the דין would still have been
- ii) Note by the way that
  - (1) The words "מכל שכן בחלה" in מהרש"א in והדר עוז וחדר are incorrect
  - (2) And should be "מכל שכן מחלה" as in ווילנא דפוס

10) ד"ה מת הוא at תוספות

a) קשיא

- i) Maybe in fact יש אונס בגיטין and the דין is גט אינו both for מת and for חלה
- ii) And
  - (1) the רישא prefers to teach בגיטין יש אונס for מת instead of for חלה
  - (2) to teach for מת the additional דין that we don't say קמי יבם

11) מהרש"א

a) קשיא

- i) Why didn't תוספות answer that
  - (1) It can't be that

- (a) the רישא prefers to teach for מת a דין that אינו גט because יש אונס בגיטין
  - (b) and we don't say ניהא לי' דלא תפול קמי יבם
  - (2) since in the רישא we're dealing with where he didn't say מעכשיו
  - (3) and
    - (a) the דין would have been גט אינו because אין גט לאחר מיתה
    - (b) Even if he had made no תנאי altogether
  - b) תירוץ
    - i) Similar to what מהרש"א said earlier
    - ii) Here too it can be that
      - (1) the רישא prefers to teach יש אונס בגיטין for מת
        - (a) to teach the additional דין for מת that
        - (b) **had he said מעכשיו** so there'd be no ריעותא of מיתה
        - (c) the דין would still have been גט אינו because
          - (i) because יש אונס בגיטין
          - (ii) And we don't say ניהא לי' דלא תפול קמי יבם
  - c) קשיא
    - i) Both
      - (1) For the תירוץ of מהרש"א earlier and the תירוץ of מהרש"א here
      - (2) How can מהרש"א suggest that it's possible that
        - (a) For מת had he said מעכשיו
        - (b) The דין would still have been גט אינו because יש אונס בגיטין and we don't say ניהא לי'
    - ii) When in the סיפא the משנה says the opposite
      - (1) Namely that
        - (a) Where the איש says מעכשיו
        - (b) In fact גט זה
  - d) תירוץ
    - i) where the גמרא deals with whether there's a רבא to ראי' from the רישא
    - ii) It ignores any דיוק from the סיפא
- 12) גמרא of המשך
- a) רבא to קשיא
    - i) Maybe in fact the דין for חלה in the רישא would also have been גט אינו because יש אונס בגיטין

ii) And

(1) the reason that the משנה says גט אינו מת for חלה instead of for חלה

(2) is to teach מיתה אין גט לאחר מיתה as well as יש אונס בגיטין

13) מהרש"א ד"ה דלמא תוספות

a) רבא on the קשיא of the גמרא to רבא

i) it can't be that

(1) the רישא teaches גט אינו מת rather than חלה

(2) because it wants to teach both יש אונס בגיטין and אין גט לאחר מיתה

ii) Since if so

(1) The end result would be that we wouldn't know if the רישא says גט אינו מת

(a) because יש אונס בגיטין

(b) or because אין גט לאחר מיתה

(2) so we couldn't derive either דין from the רישא

(3) And it's not מסתבר that the רישא is stated in a way from which we can derive no דין at all

iii) So it must be that רבא is right that

(1) the רישא says the דין אינו גט מת rather than חלה

(2) to teach that

(a) it's only for מת that גט אינו because מיתה אין גט לאחר מיתה if he didn't say מעכשיו

(b) but for חלה the דין is גט הרי זה because אין אונס בגיטין

b) תירוצו of תוספות on why the קשיא of the גמרא to רבא is correct

i) Here's how we can derive both יש אונס בגיטין and אין גט לאחר מיתה from the רישא

(1) If

(a) יש גט לאחר מיתה

(b) And the reason that גט אינו in the רישא is only because יש אונס בגיטין

(2) then

(a) The רישא should have taught that גט אינו חלה

(b) And I'd have known that מכ"ש where מת there's no גט

(c) Because we've established that the אונס for מת is greater than the אונס of חלה

(3) And

(a) if

(i) אין אונס בגיטין

(ii) And the reason that גט אינו in the רישא

1. is only because מיתה אין גט לאחר
2. and has nothing to do with the תנאי of באתי אם לא

(4) then

- (a) The רישא shouldn't have taught גט אין זה where he made a תנאי of באתי אם לא
- (b) And should have said more simply that
  - (i) there's no גט if even without a תנאי he says כשאמות גיטיך
  - (ii) where the only ריעותא is מיתה אין גט לאחר

c) now

- i) since we've shown that the reason that the רישא deals with מת instead of חלה
  - ii) can be to teach both יש אונס בגיטין and אין גט לאחר מיתה
- d) the קשיא remains
- i) How can רבא derive that אין אונס בגיטין
  - ii) from the fact that the רישא deals with מת instead of חלה

14) גמרא of המשך

a) רבא to the קשיא of the גמרא תירוץ

- i) It can't be that
  - (1) יש אונס בגיטין
  - (2) and the רישא teaches its דין for מת because it wants to teach also that אין גט לאחר מיתה
- ii) Because we already know from elsewhere that אין גט לאחר מיתה

b) תירוץ to the פירכא

i) Part 1

- (1) We've established that the רישא deals with a גט that says לא באתי עד י"ב חודש
- (2) So the גט needs to set out זמן כתיבתו to make clear when the י"ב חודש end

ii) Part 2

(1) רבותינו say that

- (a) Where a גט says "י"ב חודש" and sets out זמן כתיבתו
- (b) "זמנו של שטר מוכיח עליו" that the הגט intended the גט to be effective מזמן כתיבתו
- (c) Because otherwise he instead would have written the precise date when the י"ב חודש end without writing the current date

(2) It follows that רבותינו say that

- (a) Even without מעכשיו

גט לאחר מיתה גט doesn't count as a

iii) Part 3

(1) רבא to קשיא (1)

(a) True that we know from elsewhere that אין גט לאחר מיתה

(b) But it's possible that

(i) the רישא holds that יש אונס בגיטין

(ii) and says this דין for מת instead of for חלה

(iii) לאפוקי מרבתינו

(c) And to teach that

(i) A גט that has a תנאי and זמן כתיבתו

(ii) counts as לאחר מיתה if there's no מעכשיו

15) ד"ה ודלמא at מהרש"א of המשך (15)

a) הקדמה

i) recall that תוספות earlier explained that

(1) the קשיא by the גמרא to רבא is that

(2) it's possible for the רישא to teach יש אונס בגיטין as well as אין גט לאחר מיתה

(3) because

(a) if the רישא taught only that אין גט לאחר מיתה

(b) It should have taught that דין

(i) in the simple case where he said only כשאמות גיטיך

(ii) and there is no תנאי altogether

b) קשיא

i) But we've just established that רבתינו deal only with a גט that

(1) Sets out זמן כתיבתו and a תנאי that can be נתקיים by a certain future date

ii) so the רישא couldn't teach לאפוקי מרבתינו מיתה אין גט לאחר מיתה in an אופן where there is no תנאי altogether

iii) And it follows that

(1) the fact that the רישא deals with a תנאי

(2) doesn't prove that it means to teach יש אונס בגיטין besides teaching אין גט לאחר מיתה לאפוקי מרבתינו

16) גמרא of המשך (16)

a) שמואל said that

i) Where

- (1) a person said הרי זה גיטיך אם לא באתי עד י"ב חודש
- (2) And in the end פסקי' מברא לא בא because
- ii) הרי זה גט
- b) This proves that אין אונס בגיטין
- c) קשיא
- i) Maybe
- (1) יש אונס בגיטין
- (2) And אונס דשכיח שאני דאסיק אדעת' ואיבעי לי' לאתנויי
- (3) Meaning
- (a) We assume the possibility of this אונס was אסיק אדעת'
- (b) And
- (i) if he didn't want קיום with this אונס to count
- (ii) he should have said so
- ii) contrast אונס דלא שכיח
- (1) Where we assume that he didn't want the גט to be a גט
- (2) And the reason he didn't say so was because לא אסיק אדעת'
- 17) ד"ה דלמא לא מת at מהרש"א
- a) שאלה
- i) Do we categorize the דין of מת as שכיח or as לא שכיח
- b) תשובה
- i) If we don't accept the סברא of יבם קמי יבם of דלא תפול קמי יבם and ניהא לי' דלא תפול קמי יבם
- (1) חלה counts as לא שכיח the same as מת
- (2) where we say he didn't want באונס to count
- (3) but he didn't say so because the אונס was אסיק אדעת'
- ii) if we accept the סברא of יבם קמי יבם of דלא תפול קמי יבם and ניהא לי' דלא תפול קמי יבם
- (1) We in effect say that מת counts as שכיח and the אונס of מת was אסיק אדעת'
- (2) And
- (a) if he didn't want קיום with this אונס to count
- (b) he should have said so
- 18) גיטין עג.
- a) אם לא אעמוד מחולי זה ואכלו ארי אינו גט
- 19) ד"ה דלמא מת at תוספות
- a) קשיא

- i) If for מת we accept the סברא of יבם קמי יבם
- ii) Why for ארי is the דין that אינו גט

b) תירוץ

i) "באונס דלא שכיח כלל לא אסיק אדעתיה שירצה שיהא גט"

ii) Meaning

(1) We assume that he didn't want באונס קיום to count as קיום

(2) And the reason he didn't say so is that

(a) Since the אונס is לא שכיח כלל

(b) The אונס of ארי אכלו wasn't אסיק אדעתיה

20) מהרש"א of המשך

a) קשיא

i) Based on what מהרש"א said earlier

ii) It ought to be enough for תוספות to say that

(1) the אונס of ארי אכלו is לא שכיח

(2) and is לא אסיק אדעתיה the same as חלה

iii) Why does תוספות need to say that ארי אכלו belongs to a new category of לא שכיח כלל

b) תירוץ

i) מסיק ד"ה איכא דאמרי in דף ג. at תוספות

(1) The הלכה is that אין אונס בגיטין

(2) And that

(a) for reasons set out in that תוספות

(b) that שיטה needs to say that there are three categories of אונס

(i) שכיח

(ii) שכיח ולא שכיח

(iii) לא שכיח כלל

(c) And ארי אכלו is לא שכיח כלל

ii) מסקנא here refers to ארי אכלו as לא שכיח כלל based on this תוספות

תד"ה דלמא לאפוקי

1) גמרא

a) רבותינו say that

- i) Where a גט says "הרי זה גיטיך אם לא באתי עד י"ב חודש מן היום" and sets out זמן כתיבתו
- ii) "זמנו של שטר מוכיח עליו" that he intended the גט to be effective מזמן כתיבתו
- iii) Because otherwise he'd instead have written the date when the גט ends י"ב חודש

2) תוספות

a) קשיא

- i) An אשה isn't מותרת לשוק with a גט that has no זמן כתיבה
- ii) So
  - (1) maybe the הגט intended for the גט to be חל לאחר מיתה
  - (2) and he wrote זמן כתיבתו only to be גט מכשיר

b) תירוץ

- i) The גט is כשר בדיעבד even without זמן כתיבתו
- ii) Here's proof: if she's נישאת לשוק based on a גט that has no זמן the ולד is כשר

3) מהרש"א

a) קשיא

- i) Maybe he wrote the זמן to be גט מכשיר even לכתחלה

b) תירוץ

- i) To be גט מכשיר even לכתחלה it's enough to write the week or the month or the year
- ii) But
  - (1) in our case where the זמן relates to a תנאי of י"ב חודש
  - (2) the זמן is written precisely for us to know exactly when the גט ends י"ב חודש

תד"ה לפיכך חלה

1) First הקדמה

a) משנה

- i) הגיע זמן ולא נישאו מעלין לה מזונות

2) Second הקדמה

a) The משנה doesn't say outright

- i) if it was the איש who was מעכב or the אשה who was מעכבת
- ii) Or if the עכבה was באונס – for example if חלה or חלתה

3) Third הקדמה

a) The גמרא assumes that

- i) It's a פשיטות that מעלה מזונות if the איש is מעכב and חלה at לא זמן הגעת זמן
- ii) It's also a פשיטות that
  - (1) The איש is מעלה מזונות if he was מעכב at זמן הגעת and became חלה only after זמן הגעת זמן
  - (2) Because
    - (a) once he was wasn't חלה at זמן הגעת and was במזונות נתחייב
    - (b) it's not relevant that he became חלה later

b) but

- i) if he was מעכב and חלה at זמן הגעת
  - (1) מעלה מזונות of the גמרא says he's not לשון א'
  - (2) מעלה מזונות if he's מיבעיא of the גמרא is לשון ב'
  - (3) מעלה מזונות that he's not לשון ב' for רב פושט אישי

4) Fourth הקדמה

a) The גמרא assumes that

- i) It's a פשיטות that מעלה מזונות if the אשה is מעכבת and חלתה at לא זמן הגעת זמן
- ii) It's also a פשיטות that
  - (1) Unless we hold that the איש is פטור because he himself is חלה at זמן הגעת זמן
  - (2) The איש is מעלה מזונות if the אשה wasn't מעכבת at זמן הגעת and was מעכבת only after זמן הגעת when she became חלתה
  - (3) Because
    - (a) once he was already במזונות נתחייב at זמן הגעת when she wasn't yet חלתה and wasn't yet מעכבת
    - (b) it's not relevant that she later becomes חלתה and is מעכבת

b) but

- i) if she's מעכבת and חלתה at הגעת זמן and we don't hold that he's פטור because he is חלה himself
    - (1) מעלה מזונות of the גמרא says he's not לשון א'
    - (2) מעלה מזונות of the גמרא is מיבעיא if he's לשון ב'
    - (3) מעלה מזונות of the גמרא is פושט for לשון ב' that he's not רב אשי
- 5) הקדמה ה'
- a) Based on "אידי" – whose details aren't central here – רב אשי proves that the משנה must deal with where the איש is מעכב
  - b) And רב אשי explains that
    - i) the משנה says מעלה מזונות where the איש is מעכב
    - ii) because the משנה deals with where לא חלה
- 6) מהרש"א
- a) Part 1
    - i) If we didn't know for רב אשי that the משנה that says מעלה מזונות must deal with עכבת האיש
    - ii) Then
      - (1) I'd understand for רב אשי that the משנה can't apply to an אשה who at הגעת זמן is מעכבת and isn't חלתה
        - (a) Since we've established that in this case that אין מעלה מזונות
      - (2) I'd also understand for רב אשי that the משנה can't apply to where at הגעת זמן she's מעכבת and חלתה
        - (a) Since we've established that in this case also רב אשי says that אין מעלה מזונות
    - iii) But I'd have this קשיא
      - (1) Why doesn't רב אשי apply the משנה to an אשה who's מעכבת and was חלתה after הגעת זמן
      - (2) Since we've established that in this case מעלה מזונות
  - b) Part 2
    - i) But now that we've established
      - (1) that because of אידי it must be that the איש is מעכב
      - (2) and that where the איש is מעכב at הגעת זמן
        - (a) It's a פשיטות that if לא חלה at הגעת זמן he's מעלה מזונות
        - (b) And
          - (i) It's not relevant that he's חלה after הגעת זמן
          - (ii) since he was already במזונות at הגעת זמן

ii) we understand why לא חלה deals with where רב אשי says the משנה deals with where

7) By the way

a) The גרסא that מהרש"א says to this point follows ביאור

i) "דעל כרחק לא נישאו איידי קתני"

(1) as printed in דפוס ווילנא of מהרש"א and in דפוס ראשון

ii) instead of "איירי קתני" as printed in דפוס עוז והדר

8) יבמות מא:

a) מעלה מזונות is עמד בדין וברח who was יבם

b) רש"י

i) He's עמד בדין וברח only if מעלה מזונות

ii) But not if מעלה בדין וחלה

c) ירושלמי based on יבמות in תוספות

i) He's also עמד בדין וחלה if מעלה מזונות

9) In short

לשון ב' ארוס שחלה לרב אשי	לשון ב' איבעיא ארוס שחלה	לשון א' ארוס שחלה	יבם שעמד בדין וחלה	
אין מעלה	איבעיא	אין מעלה	אין מעלה	רש"י
אין מעלה	איבעיא	אין מעלה	מעלה	ירושלמי ותוספות

10) הקדמה

a) Because ארוסתו אגידא ב' טפי

b) It's more מסתבר to say מעלה מזונות for an ארוס than for a יבם

11) תוספות here

a) קשיא

i) If רש"י is correct that a יבם who's מעלה מזונות isn't עמד בדין וחלה

ii) Why doesn't רש"י decide from the דין for ארוס that מעלה מזונות is where the ארוס is חלה

b) תירוץ

i) Must be that ארוסתו אגידא ב' טפי of סברא relies on רש"י

ii) To explain that an ארוס can be מעלה מזונות even where a יבם isn't

12) מהרש"א

a) תוספות קשיא

i) סברא also needs to rely on this תוספות to explain

(1) why a יבם is מעלה מזונות only where עמד בדין וחלה

(2) while

(a) our סוגיא deals with an ארוס who's not עמד בדין

(b) and still חלה מעלה מזונות ארוס is מיבעיא לשון ב' whether

b) תירוץ

i) In fact ארוסתו אגידא ב' טפי of סברא doesn't need to rely on the תוספות

ii) Instead תוספות can say that the איבעיא is whether עמד בדין in יבמות is דוקא

תד"ה ודלמא

רש"י ד"ה מת הוא See

תד"ה דלמא מת

רש"י ד"ה מת הוא See

דף ג.

גמרא וסברה דאניס

1) הקדמה

- a) If a person says
  - i) this is your גט if I don't return in י"ב חודש (1) and he doesn't return because חלה
  - ii) then
    - (1) if we say אינו גט is the דין יש אונס בגיטין
    - (2) if we say הרי זה גט is the דין אין אונס בגיטין
- b) if the person doesn't return because מת
  - i) then all agree that אינו גט because
    - (1) the person didn't say מעכשיו
    - (2) אין גט לאחר מיתה is the דין

2) גמרא

- a) אין אונס בגיטין משום צנועות ומשום פרוצות רבא
  - i) משום צנועות
    - (1) אינו גט and יש אונס בגיטין Because
    - (2) There might be a case that involves an אשה צנועה
      - (a) where there was no אונס and the דין is גט הרי זה
    - (3) but
      - (a) she is חוששת that there was an אונס
      - (b) and as a result she refuses to rely on the גט and remains an עגונה
  - ii) תד"ה וסברה – משום פרוצות see
    - (1) אינו גט and יש אונס בגיטין Because
    - (2) There might be a case that involves an אשה פרוצה
      - (a) Where there's a קול that there was an אונס
      - (b) but the אשה says there was no אונס and marries another person
      - (c) and
        - (i) when her first husband returns and says there was an אונס
        - (ii) we'll be מבטל her גט and her children from her second husband will be ממזרים
    - iii) that's why

- (1) although בגיטין יש אונס מדאורייתא and אינו גט
- (2) הרי זה גט and אין אונס בגיטין that מתקן were רבנן
- 3) מהרש"א as explained by תד"ה וסברה דאניס
- a) קשיא
- i) If so
- (1) Where the person doesn't return within 12 months because מת
- (2) אין גט is דין מדאורייתא the גט is valid even though מתקן should also be רבנן
לאחר מיתה
- ii) Because otherwise
- (1) There might be a case that involves an אשה צנועה
- (a) where מת לא and the דין is גט because of the תקנה that אין אונס בגיטין
- (b) but
- (i) she is חוששת that מת and that the דין of מיתה applies
- (ii) and as a result she refuses to rely on the גט and remains an עגונה
- 4) מהרש"א
- a) פרוצות קשיא regarding תוספות could have asked a similar
- i) יש גט לאחר מיתה that מתקן ought to be רבנן
- ii) Because otherwise
- (1) There might be a case where
- (a) there's a קול that the איש wasn't חוזר because מת
- (b) so that
- (i) despite the תקנה of בגיטין אין אונס
- (ii) the דין מדאורייתא is that אינו גט because מיתה
- (2) But
- (a) the אשה says
- (i) he wasn't מת
- (ii) and the דין is גט because of the תקנה that אין אונס בגיטין
- (b) and the אשה marries another person without חליצה
- (c) and it turns out later that מת

תד"ה תינח דקדיש בכספא

1) First הקדמה

a) יבמות in גמרא

i) רב חסדא

(1) טבל טהור for טבל טמא from תורם תרומה to be מותר it's מדאורייתא (1)

(2) טבל טהור for טבל טמא from תורם תרומה to be אסור it's מדרבנן (2)

(3) Now

(a) טבל טהור for טבל טמא from תורם תרומה is במזיד if a person

(b) then מדרבנן

(i) מתוקן טבל טהור isn't

(ii) And the טבל תרומה becomes again

(c) and

(i) טבל as תרומה for the rest of the restored טבל as תורם is then מפריש a part of the restored

(ii) and this rest of the restored טבל – which was once תרומה -- now becomes חולין

ii) שאלה

(1) What טבל do רבנן have to remove the תרומה דין from תבואה and return it to

iii) תשובה

(1) יש כה ביד חכמים לעקור דבר מן התורה

2) ת and רש"י here as explained by גמרא

a) If a גט is given בתנאי and the תנאי was נתקיים only because of an אונס

b) Then

i) the גט isn't valid מדאורייתא

ii) הרי זה גט that מתקן were חכמים But

c) שאלה

i) עוקר דבר מן התורה be חכמים How can

d) תשובה

i) כסף מתנה into קידושי כסף changes גט that the מתקן were רבנן

ii) and it follows automatically that the קידושין are למפרע בטל

e) שאלה

i) כסף מתנה to כסף קידושין have to change חכמים What power do

f) תשובה

- i) הפקר בית דין הפקר
- g) שאלה
  - i) what happens to the בעילות that followed after the original כסף קידושין
- h) תירוץ
  - i) Once the prior כסף קידושי was בטל
  - ii) All the בעילות afterwards automatically became זנות without any action by the חכמים
- i) שאלה
  - i) But where כסף קידושין was by ביאה how can חכמים be מבטל this ביאה
- j) תשובה
  - i) ביאה the aren't מבטל חכמים
  - ii) Instead
    - (1) They consider the ביאה to be a זנות בעילת
    - (2) And the קידושין are מאליהן בטל
- 3) מהרש"ל as understood by תוספות
  - a) קשיא
    - i) Why does the גמרא need to explain for כסף קידושי how חכמים are התורה מן דבר
    - ii) And why does the גמרא ask how חכמים are מבטל קידושי ביאה
    - iii) When we've established from the גמרא in יבמות that חכמים have the power to be עוקר דבר מן התורה
  - b) תירוץ
    - i) In יבמות there's no resulting עבירה
      - (1) Since the תרומה that's לטיבלי הדר is במיתה the same as תרומה
      - (2) So nobody would eat the תבואה anyway
    - ii) But in our סוגיא an עבירה does result because we're being מתיר an איש לשוק
- 4) מהרש"ל
  - a) קשיא
    - i) there is a resulting עבירה in יבמות
    - ii) Because we've established that
      - (1) After part of the תבואה that מדאורייתא was תרומה becomes טבל again
      - (2) a further הפרשת תרומה turns part of this former דאורייתא into חולין that's מותר לזרים
  - b) תירוץ

- i) For the אשת איש in our case we're immediately מפקיע the איסור of אשת איש
  - ii) For תרומה
    - (1) At the point where 'חוזר לטבלי' there's no עבירה because טבל is במיתה
    - (2) It's irrelevant that there can be an עבירה **later** after a portion of the טבל becomes חולין
- 5) מהרש"א
- a) The קידושי כסף of תוספות from יבמות never dealt with קידושי כסף
    - i) Because תוספות understood that
      - (1) For קידושי כסף as well for the סוגיא in יבמות
      - (2) כח עוקר דבר מדאורייתא aren't חכמים with their own
    - ii) Here's why
      - (1) we've already explained how חכמים are קידושי כסף מבטל with their כח of הפקר ב"ד
      - (2) Similarly in יבמות
        - (a) חכמים remove the original תרומה
          - (i) either by applying their כח דאורייתא of הפקר בית דין
            - 1. the same as the כח that חכמים use to be מפקיע קידושי כסף
            - (ii) or by assuming that the תורם was שואל on the תרומה
              - 1. and שאלה is a כח that a תורם תרומה has דאורייתא
        - (3) it follows that neither in יבמות nor for קידושי כסף is there an עבירה
  - b) instead
    - i) קידושי ביאה refers to the גמרא of the תוספות
    - ii) And explains that
      - (1) in the הוה אמינא the גמרא thought that
        - (a) Here חכמים were התורה when an עבירה of אשת איש לשוק results
        - (b) Because how else are they מבטל the ביאה
      - (2) And the גמרא answers as we established earlier:
        - (a) חכמים consider the ביאה a בעילת זנות
        - (b) And the קידושין are בטל מאליהן

תד"ה אשה ניקנית

דף ב. on תד"ה ותנשא See

דף ג:

תד"ה ובשני לא

- 1) ברייתא
a) יום ד' on נשאת is בתולה
b) ומסכנה ואילך נהגו לכנוס בג' ולא מיחו בידם
c) ובשני לא יכנוס
- 2) תוספות
a) שאלה
i) Does "בשני לא יכנוס" refer back to סכנה
ii) To teach that he can be כונס only on ג' יום and not on ב' יום
b) תשובה
i) no
ii) in fact בסכנה he can be כונס even on ב' יום
iii) סכנה לא יכנוס refers back to where there is no סכנה
iv) And emphasizes that he shouldn't be כונס before ד' יום
c) קשיא
i) Since ובשני לא יכנוס refers back to where there's no סכנה
ii) Why doesn't the ברייתא instead say לא יכנוס ובג'
iii) And I'd know מכ"ש that יכנוס בשני לא
- 3) מהרש"א
a) קשיא
i) Why not ask this similar קשיא
(1) If בסכנה he can be כונס even ב' ביום
(2) The ברייתא should have said that נהגו לכנוס בב'
b) תירוץ
i) Because then תוספות would have answered this תירוץ
(1) as far as the הלכה is concerned בסכנה they could be כונס also on ב' יום
(2) but the actual מנהג in a סכנה was to be מקדים only to ג' יום

תד"ה ולידרוש להו דאונס שרי (הראשון)

1) ברייתא

a) ומסכנה ואילך נהגו לכנוס בג' ולא מיחו בידם

2) גמרא

a) "סכנה" means that

i) they said "תבעל להגמון תחלה"

ii) and באונס even הגמון to be נבעל to the מסרי נפשייהו are צנועות

iii) Because they mistakenly think that they're נאסרות לבעליהן if they're באונס to the נבעלות הגמון

b) קשיא

i) ולידרוש להו דאונס שרי לבעלה

ii) So that

(1) The הגמון to the בעילה מסרי נפשייהו wouldn't be צנועות

(2) And there'd be no סכנה

3) תוספות

a) קשיא

i) שרי לבעלה is אשה באונס דורש that דורש Even if we're

ii) נבעל להגמון not to be מסרי נפשייהו They'd still be

iii) Because as an אשת איש she's ליבעל אסורה to anyone but בעלה

iv) And

(1) this איסור applies even באונס

(2) Because גילוי עריות is one of the דינים where יעבור ואל יהרג

b) רבינו תם of תירוץ

i) For ביאת עכו"ם there's no איסור and יעבור ואל יהרג doesn't apply

c) ריבם of תירוץ

i) מעשה no and קרקע עולם is אשה where באונס

ii) There is no איסור and יעבור ואל יהרג doesn't apply

4) מהרש"א

a) It follows that

i) For ר"ת there is no difference between אונס and רצון

ii) For ביאת ישראל and ביאת עכו"ם there is no difference between ריב"ם

תד"ה ולדרוש להו דאונס שרי (השני)

- 1) First הקדמה
  - a) נבעלות ברצון if they're נאסרות לבעליהן נשי ישראל are
  - b) נבעלות באונס even if they're נאסרות לבעליהן נשי כהנים are
- 2) Second הקדמה
  - a) In this דיבור
    - i) נשי ישראל צנועות means צנועות
    - ii) נשי ישראל פרוצות means פרוצות
    - iii) נשי כהנים צנועות means כהנות
- 3) Third בריתא -- הקדמה
  - a) בתולה נשאת ליום ד'
  - b) ומסכנה ואילך נהגו לכנוס בג' ולא מיחו בידם
  - c) ובשני לא יכנוס
  - d) ואם מחמת האונס מותר
- 4) Fourth הקדמה -- גמרא of the לשון –
  - a) שאלה
    - i) מאי סכנה
  - b) תשובה
    - i) דאמרי בתולה הנישאת ביום הרביעי תיבעל להגמון תחלה
  - c) קשיא
    - i) האי סכנה אונס הוא
  - d) תירוץ
    - i) משום דאיכא צנועות דמסרי נפשייהו לקטלא ואתיין לידי סכנה
  - e) קשיא
    - i) ולידרוש להו דאונס שרי
  - f) תירוץ
    - i) איכא פרוצות ואיכא נמי כהנות
  - g) קשיא
    - i) וניעקרי' לתקנה דזימנין אתא אף בג'
- 5) מהרש"א as understood by רש"י by ביאור
  - a) ולידרוש להו of קשיא
    - i) Since

- (1) by being דורש that אונס is לבעלה שרי
- (2) We could stop the צנועות from being נפשייהו מוסר
- ii) The ברייתא should have said
- (1) מפני האונס נהגו לכנוס בג'
- (2) Instead of מפני הסכנה נהגו לכנוס בג'
- b) משום פרוצות of תירוץ
- i) on how פרוצות conduct themselves of רש"י שיטה -- הקדמה
- (1) Without a דרשה
- (a) באונס even הגמון to the נבעל not to be מסרי נפשייהו are פרוצות
- (2) with a דרשה
- (a) אונס שרי לבעלה that קולא once they learn the
- (b) they're also עבדי ברצון to the הגמון
- ii) משום פרוצות of תירוץ
- (1) now
- (a) אסורות לבעליהן aren't נבעלות באונס that קולא דורש if we're
- (i) You're right that there'd no longer be a סכנה to צנועות
- (b) But the פרוצות
- (i) who otherwise wouldn't be ברצון to the הגמון נבעלות
- (ii) would now
1. be מיקל and be נבעלות to the הגמון even ברצון
2. and become נאסרות לבעליהן
- (c) and it's because of this תקלה to פרוצות that we can't make this דרש
- (2) note that
- (a) since we're not דורש
- (i) the result is that there's a סכנה for צנועות as well as for פרוצות
- (ii) and that's why the ברייתא says מפני הסכנה נהגו לכנוס בג'
- c) משום כהנות of תירוץ
- i) אסורות לבעליהן aren't נבעלות באונס that קולא דורש if we're
- (1) You're right that there'd no longer be a סכנה to צנועות
- (2) But there would still a סכנה to כהנות who even באונס are לבעליהן
- ii) and that's why the ברייתא says מפני הסכנה נהגו לכנוס בג'
- 6) רש"י of שיטה to תוספות of קשיא
- a) Since

- i) נבעלות באונס and מסרי נפשייהו without a דרשה are פרוצות
- ii) אסורות לבעליהן Because they don't want to become
- b) Why
- i) אסורות לבעליהן If we're דורש the קולא that באונס they're not
- ii) מותרות לבעליהן Would they be שבקי the היתר of באונס בעילה where they're
- iii) אסורות לבעליהן To be ברצון where they're נבעלות
- 7) מהרש"א
- a) Possible תירוץ to the קשיא of תוספות
- i) You're right that
- (1) אסורות לבעליהן Since באונס they can be נבעלות to the הגמון without becoming
- (2) אסורות לבעליהן We're not חושש that they'd be שבקי this היתר to the הגמון to be ברצון where they'd be
- ii) But what we're חושש is that
- (1) הגמון They might be עבדי ברצון to a person other than the
- (2) בועל באונס And this person would not be
- (3) נבעל to this person So she's not היתרא שבקי to be
- b) Possible תירוץ dismissed
- i) It's משמע from our סוגיא that
- (1) בועל הגמון even for פרוצות we're חושש only for בעילה to the הגמון because the הגמון will be באונס anyway
- (2) and we're not חושש for בעילה to any other person
- 8) "איכא פרוצות ואיכא תירוץ" and "ולידרוש להו" of קשיא of תוספות of הוה אמינא by ביאור "כהנות"
- a) רש"י – ולידרוש להו of קשיא
- i) Since
- (1) שרי לבעלה by being דורש that אונס is
- (2) מוסר נפשייהו We could stop the צנועות from being
- ii) The ברייתא should have said
- (1) מפני האונס נהגו לכנוס בג'
- (2) מפני הסכנה נהגו לכנוס בג' Instead of
- b) מהרש"א and מהרש"ל חלק א' of תירוץ משום פרוצות as explained by
- i) הקדמה -- of the אמינא of הוה תופסות on how פרוצות conduct themselves
- (1) Without a דרשה

- (a) פרוצות are
  - (i) הגמון to the נבעלות באונס
  - (ii) מסרי נפשייהו And aren't
  - (iii) אסור לבעליהן would make them בטעות בעילה that they think
- (b) but they're not ברצון to the הגמון נבעלות
- (2) with a דרשה
  - (a) הגמון to the אונס for מיקל we're see that they Since
  - (i) הגמון to the ברצון even נבעלות they're
- (3) Note that
  - (a) שיטה this doesn't apply to לא שבקי היתירא ועבדא איסורא of קשיא The
  - (b) because we know that
    - (i) נבעלות באונס are prepared to be פרוצות
    - (ii) נאסרות לבעליהן they'd be בטעות that they think Even when
- ii) משום פרוצות of תירוץ
  - (1) now
    - (a) אסורות לבעליהן aren't נבעלות באונס that קולא the דורש we're if
      - (i) צנועות to סכנה a longer no there'd be You're right that
    - (b) פרוצות the But
      - (i) הגמון to the נבעלות ברצון wouldn't be otherwise who
      - (ii) would now
        - 1. ברצון even the הגמון to the נבעלות and be מיקל 1.
        - 2. אסורות לבעליהן and become 2.
    - (c) דרש this we can't make that פרוצות to תקלה this avoid it's and
  - iii) note that
    - (1) דרשה no even if we make סכנה there's no פרוצות for
    - (2) צנועות for סכנה a there's דרשה no because we make But
    - (3) נהגו לכנוס בג' מפני הסכנה says ברייתא the that's why and
- c) רש"י for – משום כהנות of תירוץ
  - i) אסורות לבעליהן aren't נבעלות באונס that קולא the דורש we're if
    - (1) צנועות to סכנה a longer no there'd be You're right that
    - (2) אסורות לבעליהן are באונס even who כהנות to סכנה a still would there But
  - ii) נהגו לכנוס בג' מפני הסכנה says ברייתא the that's why and
- 9) תוספות of הוה אמינא to the קושיות two of תוספות מסקנא the

10) here is the קושיות of the first of these two לשון:

- a) מאי משני משום פרוצות
- b) דהא אפילו לא דרשינן להו דאונס שרי לא מסרי נפשייהו
- c) דדוקא צנועות אמרינן [בגמרא] דמסרי נפשייהו

11) מהרש"א and מהרש"ל by ביאור

- a) We've established for the תוספות of הוה אמינא that
  - i) without a דרשה
  - ii) הגמון to the נבעלות באונס are פרוצות
  - iii) But aren't הגמון to the נבעלות ברצון
- b) now asks that תוספות
  - i) If without a דרשה
    - (1) הגמון to the נבעלות באונס are פרוצות (1)
    - (2) אסורות לבעליהן they think this makes them
  - ii) It must be that
    - (1) עבדי ברצון they're also without a דרשה
    - (2) אסורות לבעליהן obviously not concerned about becoming
- c) And this is what תוספות means by saying that
  - i) דהא אפילו לא דרשינן להו דאונס שרי לא מסרי נפשייהו
- d) Note that
  - i) רש"י of שיטה to the קשיא This isn't a
  - ii) נבעלות באונס aren't פרוצות that without a דרשה it's correct that רש"י says because
- e) Note also that
  - i) we'll establish below that the תוספות of מסקנא in fact holds that
  - ii) אונס שרי לבעלה that דרשה there's a whether or not there's a הגמון to the נבעלות ברצון are פרוצות

12) מהרש"א

- a) In תד"ה ולדרוש להו (הראשון) we established for ריב"ם that
  - i) נבעלת לעכו"ם who's אשת איש for an חיוב מיתה and יהרג ואל יעבור of דין there's a ברצון
  - ii) קרקע עולם she's חיוב מיתה because there is no באונס While
- b) תוספות of מסקנא to the קשיא
  - i) why does תוספות say that
    - (1) Once we know that פרוצות are באונס עבדי even when בטעות they think they're נאסרות לבעליהן
    - (2) It must be that

(a) אונס שרי would also be עבדי ברצון even if there's no דרשה that

ii) When

(1) According to the שיטה of ריב"ם

(a) It's מסתבר that פרוצות are less likely to be עבדי ברצון than באונס

(b) since

(i) חייב מיתה and יהרג ואל יעבור a דין of ברצון there's

(ii) While באונס there is no חיוב מיתה because she's עולם קרקע

c) תירוץ

i) Without a דרשה

(1) When פרוצות mistakenly think that אונס is לבעלה the same as ברצון

(2) פרוצות also mistakenly think that באונס are חייבי מיתה נבעלות

(3) and

(a) since the תוספות of הוה אמינא says for פרוצות that

(i) מסרי נפשייהו without a דרשה they're not באונס

(ii) even though they think that there's a חיוב מיתה for not being יהרג ואל יעבור

(b) there's no reason to think that they wouldn't be עבדי ברצון despite the actual חיוב מיתה

13) מהרש"א -- תוספות of הוה אמינא to the קשיא second -- תוספות

a) Why is it that

i) because of a חשש that פרוצות would become אסורות לבעליהן by being עבדי ברצון

ii) we avoid making a דרשה that would take away from צנועות the סכנה that בטעות they'd be נבעלות באונס מסרי נפשייהו not to be

b) note that this קשיא is also a קשיא to the שיטה of רש"י as understood by מהרש"א

14) מהרש"ל in "אי נמי" -- תוספות of הוה אמינא to the קשיא First -- תוספות

a) הקדמה

i) we've established that משום כהנות

(1) means that

(a) it's because there's a סכנה for כהנות even with a דרשה

(b) that the ברייתא says מפני הסכנה

ii) Now

(1) It's מסתבר that the תירוץ of פרוצות משום has the same result

(2) Namely that

(a) there is a סכנה for פרוצות

נהגו לכנוס בג' מפני הסכנה says ברייתא (b) and that's why the

b) קשיא

i) So how can the אמינא הוה say that the גמרא instead means that

(1) because of a חשש that פרוצות might be נבעלות ברצון

(a) we're not דורש that אונס is שרי

(b) and this results in a סכנה for צנועות

15) מהרש"ל

a) מהרש"ל in אי נמי as understood by תוספות of קשיא to the first קשיא

i) To answer its קשיא

ii) why doesn't the מסקנא of תוספות follow the same מהלך that מהרש"א said earlier is the שיטה of רש"י

iii) namely that

(1) without a דרשה

(a) מסרי נפשייהו שלא ליבעל באונס are פרוצות

(b) But we can't be דורש since with a דרשה they'd be עבדי ברצון

(c) And the result of not making a דרשה is that there's a סכנה also for פרוצות

b) מהרש"ל of תירוץ

i) The מסקנא of תוספות doesn't take this approach

ii) because it appears from our סוגיא that it's only צנועות who are מסרי נפשייהו

iii) And this is what תוספות means by saying that

(1) "דדוקא צנועות אמרינן [בגמרא] דמסרי נפשייהו"

c) Note that

i) מהרש"א has already set out a different reason why תוספות doesn't accept this שיטה

16) איכא פרוצות ואיכא תירוץ of "ולידרוש להו" קשיא of תוספות of מסקנא for ביאור מהרש"א as understood by "כהנות"

a) הקדמה

i) We earlier established that for the מסקנא of תוספות

(1) both באונס and ברצון are נבעלות להגמון פרוצות

(2) Whether or not we're דורש to them

b) שאלה

i) Can we say for the מסקנא that

(1) The קשיא of ולידרוש להו is the same as for רש"י and the אמינא הוה of תוספות

ii) Namely that

- (1) Since by **דרשה** the **צנועות** would avoid a **סכנה**
- (2) the **ברייתא** should have said that
- (a) מפני **האונס** נהגו לכנוס בג' **בג'**
- (b) Instead of מפני **הסכנה** נהגו לכנוס בג' **בג'**
- c) תשובה
- i) No
- (1) Because
- (2) Although the **תירוץ** of **משום כהנות** would still apply to this **קשיא**
- (a) Since
- (i) for **כהנות** there would still be a **סכנה** after the **דרשה**
- (ii) because they're **לבעליהן באונס** מסרן נפשייהו **not to become**
- (3) the **תירוץ** of **משום פרוצות** wouldn't apply to this **קשיא**
- ii) here's why:
- (1) since **פרוצות** are **עבדי ברצון** anyway even without a **דרשה**
- (2) There's no reason not to benefit **צנועות** with a **דרשה**
- (3) And
- (a) Once there is a **דרשה**
- (b) There'd be no **סכנה** for either
- (i) **צנועות**
1. Who'd know by **דרש** not to be **נפשייהו**
- (ii) Or **פרוצות**
1. Who even without a **דרשה**
2. Are **עבדי ברצון** and aren't **נפשייהו**
- (c) the **קשיא** of the **גמרא** would remain:
- (i) why does the **ברייתא** say **מפני הסכנה** instead of **מפני האונס**
- d) שאלה
- i) How then does the **מסקנא** of **תוספות** understand the **קשיא** of **להו**
- e) תשובה
- i) this is what the **גמרא** means with its **קשיא** of **להו**
- (1) Why because of **סכנה** were they **נוהג** to be **כונס** on **ג'** instead of **ד'**
- (2) When
- (a) to avoid the **סכנה** and **נפש** מסירת **צנועות** all that was necessary was to be **דורש** that **אונס** is **לבעלה**

(b) and there's no need to avoid מפשע since they're not מפשיעים anyway

f) the תירוץ of איכא פרוצות fits well for this קשיא:

i) Although for פרוצות there's no סכנה

ii) We still need to be נוהג לכנוס בג' for the פרוצות

iii) Because

(1) to avoid their becoming אסורות לבעליהן by being ברצון to the הגמון

(2) The only possible remedy is to be כונס on a day when the הגמון doesn't come

g) the תירוץ of איכא כהנות also fits well:

i) On ד' the סכנה to כהנות will continue even after we're דורש that אונס שרי

ii) So

(1) to avoid a סכנה for כהנות

(2) the חכמים weren't מוחה when נהגו לכנוס בג'

h) Note that

i) The קשיא that מהרש"ל asked to the אמינא for אי נמי שיטת

(1) Why איכא כהנות means there's a סכנה for כהנות

(2) While איכא פרוצות doesn't mean there is a סכנה for פרוצות

ii) Isn't a קשיא for the תוספות of מסקנא

iii) Since the קשיא of the גמרא

(1) Isn't why the ברייתא says מפני הסכנה

(2) but why they were נוהג לכנוס בג'

iv) and we've established that

(1) the reason they were נוהג לכנוס בג'

(2) was in fact to avoid a תקלה for פרוצות

i) Note also that

i) The second קשיא that תוספות asked to the אמינא namely

(1) Why is it that

(a) because of the concern for פרוצות

(b) we're not דורש that אונס שרי

(c) and we ignore the סכנה that צנועות will be מפשיעים not to be באונס

ii) isn't a קשיא to the שיטה of the מסקנא of תוספות

iii) because the question of סכנה for צנועות is handled by being נוהג to be כונס on ג' יום

מהרש"א of המשך 17)

- a) תוספות מסקנא of שאלה
- i) I understand that for the תוספות מסקנא of
    - (1) The גמרא explains that
      - (a) נהגו לכנוס בג' when מוחה weren't חכמים
      - (b) And didn't rely instead on a דרשה לצנועות that אונס שרי
    - (2) Because of the חשש that פרוצות would be נאסרות לבעליהן
    - (3) And because כהנות would still be מסרי נפשייהו not to be באונס נבעלות
  - ii) But for the תוספות מסקנא of
    - (1) The גמרא never directly responds to whether or not they were דורש להו
  - iii) Now
    - (1) if they were דורש
      - (a) מפני הסכנה say ברייתא
      - (b) which is the קשיא of ולידרוש להו as understood by רש"י and the הוה אמינא of תוספות
  - iv) And if they weren't דורש
    - (1) why in fact weren't they דורש to avoid a סכנה to צנועות on ד' יום
- b) תשובה
- i) they weren't דורש
    - (1) and that's why the ברייתא says מפני הסכנה
  - ii) and
    - (1) the reason they weren't דורש to avoid a סכנה to צנועות on ד' יום is that
      - (a) They had to be נהג לכנוס בג' anyway to avoid לבעלים for פרוצות
      - (b) And this also avoided the סכנה for צנועות
- c) קשיא
- i) But in a later שלב of the סוגיא
    - (1) When the גמרא assumes that the הגמון might come on ג' יום
    - (2) And the גמרא asks וניעקרי לתקנה because of this risk
  - ii) why doesn't the גמרא instead ask
    - (1) why aren't we דורש for the benefit of צנועות that אונס is שרי
    - (2) so that there's no סכנה even if the הגמון does come on ג' יום
- d) First תירוץ
- i) Although the גמרא doesn't say so outright
  - ii) The גמרא in fact accepts that on ג' יום they were דורש for the benefit of the צנועות

iii) And the ברייתא that says מפני הסכנה

(1) Refers

(a) to the סכנה to כהנות

(b) And also

(i) to the סכנה to צנועות that existed on 'ד' יום

(ii) before the דרשה that they were דורש afterwards when they were נוהג to be יום ג' on כונס

e) Second תירוץ

i) In fact they were דורש that אונס שרי even before 'ג' לכונוס

ii) and the ברייתא that says there was a סכנה refers only to כהנות

תד"ה ותו התם

- 1) ברייתא
a) רישא
i) מסכנה ואילך נהגו לכנוס בג'
    - ii) סיפא
    - i) ובשני לא יכנוס ואם מחמת האונס מותר
  - 2) גמרא
a) שאלה
i) Can it be that "אונס" in the סיפא means the same facts that the רישא calls "סכנה"
    - ii) תשובה
    - i) no
    - ii) "התם [ברישא לגבי סכנה] נהגו הכא [בסיפא לגבי אונס] מותר"
  - c) רש"י as explained by תשובה
i) If אונס in the סיפא means the same facts that the רישא calls סכנה
ii) why would the ברייתא say that they have different דינים
iii) namely
    - (1) for סכנה in the רישא the ברייתא says נהגו
      - (a) that implies that רובם were נוהג to be כונס on ג' יום
    - (2) while for אונס in the סיפא the ברייתא says מותר
      - (a) that implies that יחידים were מיקל to be כונס even on ב' יום
  - 3) מהרש"א
a) קשיא
i) Why does the גמרא say that these are different דינים
ii) Say that the ברייתא teaches that
    - (1) On the same facts
      - (a) We're not מוחה if רובם were נוהג to be כונס a day early
      - (b) While for יחידים we're מיקל to be כונס two days early
  - b) First תירוץ
i) It's for this reason that תוספות says that the פירוש of רש"י isn't מיושב
  - c) Second תירוץ
i) It's not מסתבר that for the same סכנה the ברייתא would be מיקל more for יחידים than for רבים
- 4) See ד"ה איספרווא דידי

תד"ה בג' מיהו לכנוס

- 1) ברייתא
  - a) A בתולה is נשאת on 'ד' יום
  - b) But
    - i) if a צבא is expected on 'ד' יום
    - ii) The בתולה is נשאת as early as 'ב' יום
- 2) גמרא
  - a) קשיא
    - i) אי דאתי והליף ליעכב
      - (1) If the צבא is expected on 'ד' יום and leaves right away
      - (2) Why are we מקדים the נישואין
      - (3) When we can instead make the נישואין on 'ד' יום after he leaves
  - b) תירוץ
    - i) "לא צריכא דאתי וקבע"
- 3) רש"י as understood by תירוץ
  - a) Once the צבא is expected on 'ד' יום he can stay for more than one day
  - b) And
    - i) Since we don't know how long he'll stay
    - ii) The only remedy is to be מקדים the נישואין
- 4) ר"י as understood by תירוץ
  - a) Once the צבא is expected on 'ד' יום he can stay until the end of 'ד' יום
  - b) And
    - i) Since we might not be able to make נישואין on 'ד' יום
    - ii) We're מקדים the נישואין
- 5) גמרא of המשך
  - a) קשיא
    - i) בג' מיהו לכנוס
  - b) תירוץ
    - i) אספרווא דידי' בג' קאתו
- 6) מהרש"א as explained by תוספות
  - a) קשיא
    - i) When the גמרא asks בג' מיהו לכנוס

- ii) Why doesn't the גמרא answer that
  - (1) The ברייתא deals with where the צבא שר comes on ג' יום instead of ד' יום
  - (2) And that's why the ברייתא says they're מקדים to ב' יום
- b) תירוץ
  - i) If the ברייתא deals with where the צבא שר comes on ג' יום
  - ii) Why would they not be כונס on ד' יום
- 7) תוספות of תירוץ מהרש"א and מהרש"ל
  - a) For the שיטה of ר"י we understand the תירוץ of תוספות
    - i) because
      - (1) once ר"י says the צבא שר is מעכב only one day
      - (2) it can't be that the ברייתא deals with where the צבא שר צבא שר comes on ג' יום
    - ii) since then
      - (1) we wouldn't be מקדים the נישואין to ב' יום
      - (2) and instead we'd wait to be כונס on ד' יום – the day of the תקנה
      - (3) after the צבא שר is sure to leave at the end of ג' יום
  - b) but for רש"י
    - i) The קשיא of תוספות still stands
    - ii) Because for רש"י
      - (1) When the צבא שר comes on ג' יום we don't know how long he'll remain
      - (2) So we have no choice but to be מקדים to ב' יום
- 8) מהרש"ל
  - a) תירוץ to the קשיא on רש"י
    - i) Even though when the צבא שר arrives on ג' יום he might be מעכב for more than a day
    - ii) Still we can't say that לבב' לכונוס when the צבא שר arrives on ג' יום
    - iii) Because
      - (1) The תקנה to be כונס on ד' יום is strong enough that
      - (2) we're not עוקר the תקנה unless there's an אונס that happens on ד' יום itself
  - b) קשיא
    - i) But the גמרא answers that we're ב' יום מקדים ליום when קאתי בג' אספרווא
  - c) תירוץ
    - i) Yes
    - ii) but
      - (1) that's because the צבא שר himself comes on ד' יום

(2) so we can rely on אספרווא who come on ג' יום to be מקדים to ב' יום

9) מהרש"א

a) רש"י on קשיא to תירוץ

i) בג' מיהו לכנוס asks גמרא

ii) The גמרא doesn't answer that the ברייתא deals with where שר צבא comes on ג' יום instead of ד' יום

(1) Because if so אין לדבר סוף

(2) And the ברייתא could just as well have said that we're כונס on א' יום if the שר צבא comes on ב' יום

b) קשיא

i) Why isn't אין לדבר סוף also a תירוץ for ר"י

ii) Namely the ברייתא

(1) could just as well have dealt with where שר צבא comes on ב' יום

(2) to teach that then he's כונס on א' יום

c) תירוץ

i) Since ר"י says that the שר צבא always leaves on the day he comes

ii) Whether the שר צבא comes on ב' יום or ג' יום

(1) There's no need to be מקדים the נישואין at all

(2) And אין לדבר סוף doesn't apply

תד"ה אספרווא דידי'

- 1) ברייתא
  - a) בתולה נישאת ביום רביעי
  - b) ומסכנה ואילך
    - i) תיבעל להגמון תחלה when they said
    - ii) נהגו העם לכנוס בשלישי
  - c) ובשני לא יכנוס
  - d) ואם מחמת האונס מותר
- 2) רש"י
  - a) ומסכנה ואילך "ובשני לא יכנוס"
  - b) To teach that
    - i) Although מפני האונס we're מקדים to 'יום ב'
    - ii) For סכנה we can be מקדים only one day to 'יום ג'
- 3) גמרא
  - a) שאלה
    - i) Does אונס in the סיפא mean תיבעל להגמון תחלה the same as סכנה in the רישא
    - ii) Or is אונס a מילתא אחריתא
- 4) ד"ה ובשני לא יכנוס at תוספות
  - a) רש"י to ר"י by קשיא
    - i) If for אונס we're מקדים to 'יום ב' and for סכנה we're מקדים only to 'יום ג'
    - ii) The גמרא should have realized בפשטות that אונס must be a מילתא אחריתא
  - b) ר"י שיטה
    - i) So it must be that ובשני לא יכנוס doesn't refer to מפני הסכנה and is a מילתא באנפי נפשה
    - ii) and
      - (1) Although for סכנה the ברייתא says 'נהגו לכנוס בג'
      - (2) This is אונס on 'יום ב' the same as for אונס and for סכנה he can also be כונס on 'יום ב' לאו דוקא
    - iii) And this explains why it can be that אונס isn't a מילתא אחריתא
- 5) גמרא of המשך
  - a) תשובה
    - i) Must be that אונס is a מילתא אחריתא
    - ii) Because otherwise
      - (1) why does the ברייתא

- (a) in the רישא say "נהגו" for סכנה
- (b) while in the סיפא the ברייתא says "מותר" for אונס
- 6) "התם נהגו הכא מותר" of תוספות and רש"י of ביאור
- a) רש"י
- i) נהגו
- (1) Which the ברייתא uses for סכנה
- (2) Means that כונס were רובם before 'יום ד'
- ii) While מותר
- (1) Which the ברייתא uses for אונס
- (2) Means that only יחידים were כונס before 'יום ד'
- b) ר"י
- i) נהגו
- (1) Which the ברייתא uses for סכנה
- (2) Means it's only בדיעבד that they were כונס before 'יום ד'
- ii) While מותר
- (1) Which the ברייתא uses for אונס
- (2) Means that even לכתחילה they were כונס before 'יום ד'
- 7) מהרש"א
- a) תד"ה ותו brought in מהרש"א that רש"י to קשיא
- i) Why does the גמרא say that נהגו and מותר are different דינים so אונס must be מילתא אחרייתא
- ii) Say that the ברייתא teaches that אונס isn't a מילתא אחרייתא and is the same as סכנה
- iii) And on the same facts
- (1) We're not מוחה if רבים are נוהג to be כונס a day early
- (a) And this is what the ברייתא mentions for the "סכנה" of בעילות הגמון
- (2) While for יחידים we're מיקל to be כונס two days early
- (a) And this is what the ברייתא mentions for the "אונס" of בעילות הגמון
- b) ר"י on קשיא
- i) Why does ר"י ask to רש"י that
- (1) If for סכנה we're מקדים only one day
- (2) It must be that אונס is a מילתא אחרייתא
- ii) When רש"י can answer that
- (1) מילתא אחרייתא אונס doesn't have to be

- (2) And "אונס" and "סכנה" have the same דין
- (a) מקדים are רבים one day
- (b) מקדים are יחידים two days
- 8) גמרא of המשך
- a) שאלה
- i) If אונס doesn't mean תיבעל להגמון תחלה the same as סכנה
- ii) What in fact does אונס mean
- b) תשובה
- i) That a צבא שר is coming who will take away the סעודה צרכי
- ii) The details of צבא שר aren't essential for this מהרש"א
- 9) תוספות ד"ה אספרווא
- a) ("קשיא של יום אחד בסכנה" קשיא)
- i) It's a תמל that
- (1) For the אונס of סעודה צרכי when a צבא שר comes
- (a) we're מיקל and are מקדים two days to יום ב'
- (2) While for the סכנה of תיבעל להגמון תחלה
- (a) we're מחמיר and are מקדים only one day to יום ג'
- b) תירוץ
- i) The סכנה of בעילת הגמון is שכיח
- (1) And if we're מקדים two days the תקנה of יום ד' would be forgotten
- ii) While the אונס of סעודה צרכי for צבא שר happens only rarely
- (1) And the תקנה of יום ד' won't be forgotten if on rare occasions we're מקדים two days
- c) Presumably
- i) תוספות asks the קשיא of "יום אחד בסכנה" only for רש"י who says for סכנה we're מקדים only one day
- ii) Since
- (1) for ר"י who says we're מקדים two days both for סכנה and אונס
- (2) there's no קשיא at all
- 10) מהרש"ל
- a) The שיטה of ר"י that we're כונס also on יום ב' is a דוחק
- i) Because the plain meaning of "ובסכנה נהגו לכנוס בג'" is that they were only נהגו לכנוס
- b) So מהרש"ל says
- i) Once

- (1) the מילתא אחריתא is אונס that מסיק גמרא is
- (2) And it's no longer necessary to say that both סכנה and אונס are on ב' כונס
- ii) ר"י would agree with רש"י that for סכנה we're only on ג' כונס
- c) And it follows that the קשיא of "יום אחד בסכנה" applies also to ר"י

11) מהרש"א

- a) We established for ר"י that
  - i) מתיר לכתחלה means we're מחמיר and aren't נהגו
  - ii) לכתחלה even מתיר means we're מיקל and are מותר
- b) First קשיא
  - i) ר"י Even if
    - (1) doesn't follow the שיטה of ל מהרש"ל
    - (2) and says for סכנה we're מקדים two days the same as for אונס
    - (3) so that for ר"י the קשיא of "יום אחד בסכנה" doesn't apply
  - ii) ר"י should still have asked this קשיא תוספות
    - (1) ("קשיא של נהגו ומותר") קשיא
      - (a) Why is it that according to the שיטה of תוספות on מותר הכא מותר
        - (i) For the אונס of סעודה צרכי we're מקדים even לכתחלה
        - (ii) While for the סכנה of תחלה תגמון להגמון תחלה we're מקדים only דיעבד
  - iii) And תוספות should have answered this קשיא with the same תירוץ it uses for the קשיא of יום אחד בסכנה
    - (1) The סכנה of הגמון בעילת is שכיה and if we're מתיר לכתחלה the תקנה of ד' יום would be forgotten
    - (2) While the אונס of סעודה צרכי for צבא שר happens only rarely
- c) Second קשיא
  - i) And
    - (1) if ר"י does agree with ל מהרש"ל
    - (2) so that the קשיא of "יום אחד בסכנה" and the קשיא of "נהגו ומותר" both apply
  - ii) תוספות should have preferred to ask the קשיא of "נהגו ומותר" instead of the קשיא of יום אחד בסכנה
  - iii) Because the קשיא of "נהגו ומותר" focuses on the same words - נהגו and מותר - that the גמרא uses earlier in its קשיא of "התם נהגו הכא מותר"

דף ד.

תד"ה ובוועל

- 1) ברייתא
a) רישא
i) מת אביו של חתן או אמה של כלה
ii) מכניסין את המת לחדר ובוועל בעילת מצוה ופורש
b) סיפא
i) ונוהג שבעת ימי המשתה ואחר כך נוהג שבעת ימי אבילות
ii) וכל אותן הימים [ימי משתה וימי אבילות] הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים
- 2) ר' יוחנן
a) אבילות במועד Although there is no
b) אבל איסור תשמיש במועד There is an
- 3) גמרא
a) תוספות of הקדמה
i) דין מועד have a חתן for a שבעת ימי המשתה
b) It follows that
i) the סיפא that says in the
שבעת ימי אבילות and שבעת ימי המשתה including -- כל אותן הימים (1)
הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים (2)
ii) Which means that
(1) The חתן and כלה aren't להתייחד
(2) So there is certainly an איסור תשמיש
iii) Is אסור בתשמיש אבל an מועד who says that even ר' יוחנן to מסייע
- 4) מהרש"א as explained by ד"ה בועל בעילת מצוה at תוספות
a) קשיא
i) But the רישא says מצוה בועל בעילת מצוה
ii) So how is the משנה a סיוע to יוחנן that ר' יוחנן is אבל
b) תירוץ
i) The גמרא says at עמוד ב' that בעילת מצוה means that
(1) he's בועל בעילת מצוה only before אביו when קבורת אביו wasn't yet חל
(2) but afterwards there's an איסור תשמיש even for בעילת מצוה
c) שאלה

- i) How in fact does the גמרא derive that בעילת מצוה in the רישא is שרי only before אבילות is חל
- d) תשובה
- i) The רישא says מוכניסין את המת לחדר ובוועל בעילת מצוה ופורש
- ii) And this implies that
- (1) Once we're מוציא the מת from the חדר and there is קבורה
- (2) the אבילות is חל
- (3) And then the חתן is אסור בתשמיש even for מצוה בעילת מצוה
- e) קשיא
- i) Then why does the גמרא need to rely on the סיפא to teach that תשמיש is אסור during אבילות
- f) תירוץ
- i) Because it's possible that in the רישא
- (1) It's לא דוקא that he's בועל בעילת מצוה only before they're מוכניסין את המת לחדר
- ii) And
- (1) it's only after we establish from the סיפא that תשמיש באבילות is אסור for the חתן
- (2) that
- (a) To avoid a סתירה between the רישא and the סיפא
- (b) We realize that the רישא permits בעילת מצוה only before אבילות is חל
- g) רשב"א of קשיא
- i) Why can't the גמרא derive the סיוע from the רישא
- ii) Since
- (1) Even if we accept that
- (a) from מוכניסין את המת לחדר in the רישא
- (b) We can't be מדייק that the איסור בעילת מצוה begins only after אבילות is חל
- iii) Still
- (1) The רישא
- (a) does say בועל בעילת מצוה ופורש
- (b) Where "ופורש" means there's an איסור תשמיש for any בעילה except בעילת מצוה
- iv) Now
- (1) Since we've established that the מימרא of ר' יוחנן deals with any במועד אבל
- (a) Including an אבל who's not a חתן and whose בעילה isn't a בעילת מצוה
- (2) why can't we derive directly from the רישא that

- (a) אסור במועד for an אבל that's not a בעילת מצוה is תשמיש
- h) ר"י of תירוץ
- i) הקדמה
- (1) משנה ראשונה said that
- (a) דם נדה doesn't have a דין of דם בתולים
- (b) and doesn't bring about an איסור תשמיש
- (2) משנה אחרונה says that
- (a) דין דם נדה does have a דם בתולים
- (b) and does bring about an איסור תשמיש
- ii) Now
- (1) If we were to base the איסור תשמיש במועד for an אבל on the רישא
- (2) We could have been מפריך this ראי' by saying
- (a) The פרישה in the רישא – meaning the איסור תשמיש – isn't because of אבילות
- (b) But
- (i) Follows משנה אחרונה
- (ii) And is based on the דין דם בתולים for דם נדה from the בעילת מצוה
- (c) So that
- (i) דם בתולים or חתן that doesn't involve אבילות במועד
- (ii) There is no איסור תשמיש
- i) גמרא on the קשיא
- i) how then does the גמרא
- (1) כל אותן הימים הוא ישן בין האנשים of סיפא derive from the
- (2) אבל for an איסור תשמיש ברגל that
- ii) Maybe the reason for the איסור יחוד
- (1) משנה אחרונה under דם בתולים that's based on an איסור תשמיש is based only on
- (2) אבילות for an איסור תשמיש and isn't based on
- j) תירוץ
- i) חזרה by way of הקדמה First
- (1) איסור יחוד but doesn't refer to איסור תשמיש refers directly to רישא
- (2) While the סיפא refers to an איסור יחוד that's based on an איסור תשמיש
- ii) Second הקדמה
- (1) רב יוסף בר' דרבא says
- (a) After בעילת מצוה

(i) there's no חתן שפירסה אשתו נדה for איסור יחוד

(ii) but there is an איסור יחוד for שמת אביו חתן

(b) because אבילות קילא לי' מנדה

(c) Meaning

(i) For חמיר לי' איסור תשמיש where נדה

1. They're נאמנים להתייחד

(ii) For קיל לי' איסור תשמיש where אבילות

1. They're not נאמנים להתייחד

iii) Now

(1) Although

(a) the איסור תשמיש in the רישא can be based on דם בתולים for משנה אחרונה

(b) So from the רישא there's no proof that there's an איסור תשמיש for an אבל for a ברגל or חתן

(2) Still

(a) The איסור יחוד in the סיפא

(i) Must be based only on an איסור תשמיש for אבילות to a חתן

(ii) And can't be based on an איסור תשמיש for דם בתולים under משנה אחרונה

(b) Because we've established from רב יוסף ברי' דרבא that

(i) There's no איסור יחוד even for a ממש נדות

(ii) So presumably there's also no איסור יחוד for דם בתולים that counts as נדות only for משנה אחרונה

5) מהרש"א

a) קשיא

i) Since the סיפא involves חתן שמת אביו who was בועל בעילת מצוה

ii) It follows that for משנה אחרונה the סיפא involves דם נדות of דם בתולים as well as אבילות

iii) So why isn't there נאמנות להתייחד based on the חומר of דין נדה

b) יש מתרצים of תירוץ דחוק

i) The סיפא deals only with מוכת עץ or נישואי אלמנה where there is no דם בתולים

ii) קשיא

(1) But the ברייתא refers to שבעה ימי משתה

(2) So how can you say it deals with נישואי אלמנה

iii) תירוץ

(1) The ברייתא can deal with שנשא אלמנה

- (2) Where there is no דם בתולים but there is ימי משתה שבעה
- c) רא"ש based on מהרש"א of תירוצ
- i) In the end it must be that the ברייתא follows משנה ראשונה
  - ii) And says that דם בתולים doesn't count as דם נדות altogether
- 6) מועד קטן כד.
- a) רב and שמואל are תמיר תשמיש on a שבת that falls during ימי אבילות
- 7) תד"ה אבל דברים של צינעא
- a) רב ושמואל to קשיא
- i) We've proved from the סיפא that תשמיש is אסור for חתן אבילות
  - ii) And we've also said for ר' יוחנן
    - (1) דין חתן has a מועד
    - (2) So the ברייתא is יוחנן לר' יוחנן that אבל is במועד בתשמיש
    - iii) It's מסתבר that אבל is אסור בתשמיש on שבת the same as במועד
    - iv) So why do רב ושמואל say תשמיש is מותר on שבת during ימי אבילות
- b) תירוצ
- i) You're right
  - ii) רב ושמואל in fact say that מועד and שבת have the same דין
  - iii) But
    - (1) They disagree with ר' יוחנן
    - (2) And say that neither שבת nor מועד has a דין חתן
  - iv) So
    - (1) Although the סיפא teaches that for אבילות חתן there's an איסור תשמיש for ימי שבעת ימי and אבילות המשתה
    - (2) The סיפא teaches nothing about an איסור תשמיש on שבת for אבילות of a person who's not a חתן
- c) קשיא
- i) But the 14 days of ימי משתה and ימי אבילות in the ברייתא must include שבת
  - ii) So the ברייתא proves at least that there's an איסור תשמיש on שבת
- 8) ד"ה ובוועל at מהרש"א of המשך
- a) קשיא
- i) Why doesn't תוספות answer that רב ושמואל say that
    - (1) the סיפא of our ברייתא says that ייחוד is אסור after מצוה בעילת אביו for שמת אביו
    - (2) Not because of an איסור תשמיש that comes from אבילות

(3) But because

(a) משנה אחרונה follows ברייתא the

(b) And the איסור תשמיש is based on the דם נדות of דם בתולים

b) תירוץ

i) we've established for רב יוסף ברי' דרבא that

(1) דם נדות for איסור תשמיש based on an חתן שבעל to a איסור ייחוד There's no

(2) because נדה חמיר לי'

c) קשיא First

i) רב יוסף ברי' דרבא disagree with רב ושמואל Maybe

ii) And say that there is an איסור תשמיש for דם נדות based on an חתן שבעל for איסור ייחוד

d) קשיא Second

i) Even if רב יוסף ברי' דרבא agree with רב ושמואל that

(1) דם נדות for איסור תשמיש based on an חתן שבעל for איסור ייחוד there is no

ii) maybe they also follow the שיטה of ר"מ הלוי mentioned in ש"ר that

(1) although

(a) משנה אחרונה for דם נדות counts as standard דם בתולים

(b) And results in an איסור תשמיש

(2) still

(a) דם נדות relative to standard קילא לי' is דם this

(b) and even for רב יוסף ברי' דרבא results in an איסור ייחוד

(3) דם אבילות and דם בתולים in the איסור ייחוד סיפא can result from

9) מהרש"א of המשך

a) ר' מאיר הלוי of שיטה to קשיא

i) For this שיטה the prior קשיא of ר"י on the גמרא continues:

(1) How can the גמרא say that

(a) הוא ישן בין האנשים of סיפא the

(b) אבילות של צינעא נוהגת במועד that ר' יוחנן to מסייע is

(2) If in the סיפא the reason they're not להתייחד

(a) can be based on

(i) משנה אחרונה under דם בתולים for איסור תשמיש an

(ii) and not on אבילות

10) ד"ה אבל דברים at מהרש"א

a) קשיא

- i) Why doesn't תוספות say that
  - (1) the גמרא that says יוחנן לר' מסייע לי לר' יוחנן that there's an איסור תשמיש במועד
  - (2) bases its ראי'
    - (a) not on מועד having the same דין as חתן
    - (b) But
      - (i) Similar to the קשיא that תוספות asked to רב ושמואל
      - (ii) on the fact that the 14 days of ימי משתה and ימי אבילות in the ברייתא must include שבת
      - (iii) So the ברייתא proves at least that there's an איסור תשמיש on שבת
- b) תירוץ
  - i) if so
    - (1) Instead of saying that
      - (a) מסייע לי לר' יוחנן דאמר אע"פ שאמרו אין אבילות במועד אבל דברים של צינעא נוהג
    - (2) The גמרא should have said
      - (a) מסייע לי לר' יוחנן דאמר אע"פ שאמרו אין אבילות בשבת אבל דברים של צינעא נוהג

תד"ה אבל איפכא ובא"ד אבל אותו

- 1) תוספות there as explained by מועד קטן כג.
  - a) If a person has מתה אשתו and בנים גדולים
i) He needs to wait three רגלים until he is נושא another אשה
  - b) If a person has no בנים and מתה אשתו
i) He can be נושא even "לאלתר"
ii) which presumably means even before ז' ימי אבילות
  - c) If a person has מתה אשתו and בנים קטנים
i) He can be נושא even "לאלתר"
ii) which again presumably means even before ז' ימי אבילות
- 2) תוספות and גמרא here as explained by דיוק from ברייתא
a) Where מת אמו של חתן and the בחור who had no prior אשה and has no בנים
b) ז' ימי אבילות can be נושא only after חתן
- 3) תוספות part 1
a) קשיא
i) Why is it that a בחור שמתה אמו who has no בנים isn't נושא לאלתר
b) תירוץ First
i) מי שאין לו בנים for מועד קטן in "נושא לאלתר"
(1) Means בחור שמתה אמו the same as for ז' ימי אבילות
c) מהרש"א as explained by ר"י of תירוץ
i) מי שאין לו בנים for מועד קטן in "נושא לאלתר"
(1) Means לאחר שלשים יום
(2) And this counts as "לאלתר" compared to ג' רגלים for מי שיש לו בנים גדולים
- 4) תוספות part 2
a) Based
i) on a מעשה involving יוסף הכהן who had בנים קטנים and מתה אשתו ונשא אחותה
ii) Where the גמרא says that "עד זמן מרובה" לא בא עלי' until יום because ל' יום counts as זמן מרובה
b) זמן מרובה ל' יום because ל' יום isn't מי שיש לו בנים קטנים
- 5) מהרש"א
a) קשיא
i) Maybe
(1) ל' יום בועל until יוסף הכהן wasn't

(2) only because he married אחות אשתו שמתה so she was also an אבילה

b) תירוץ

i) חילוק holds that it's not מסתבר to make this תוספות

תד"ה אבל דברים

תד"ה ובוועל See

דף ד:

רש"י ד"ה ונוהגת תד"ה ומי שאני ובא"ד אבל לרב יוסף

1) ברייתא א'

a) מת אביו של חתן

i) חל אבילות because after the מת is נקבר and the אבילות is פורש

(1) Because אבילות is אסור תשמיש during

ii) And

(1) Whether or not he was already מצוה בועל בעילת

(2) הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים

(3) Because they're not נאמנים להתייחד while there's an איסור תשמיש for אבילות

2) ברייתא ב'

a) חתן שפירסה אשתו נדה

i) Where there's an איסור תשמיש because of נדות

b) הוא ישן בין האנשים

i) Because they're not נאמנים להתייחד while there's an איסור תשמיש for נדות

3) רב יוסף ברי' דרבא משמי' דרבא

a) First הקדמה

i) בעל לא בעל more when תקפו is יצרו

b) Second הקדמה

i) It's more נאמנים להתייחד to say מסתבר

(1) Where אין יצרו תקפו than where יצרו תקפו

c) Third הקדמה

i) It's more נאמנים להתייחד to say מסתבר

(1) For an איסור תשמיש that's קיל לי' than for an איסור תשמיש that's חמיר לי'

d) now

i) although

(1) אבילות is based on איסור תשמיש where ברייתא א' in

(2) and אין יצרו תקפו בועל בעילת מצוה even after he was איסור יחוד There's an

ii) Still

(1) In ברייתא ב' where איסור תשמיש is based on נדות

(2) There's an איסור יחוד

(a) only if the חתן hadn't yet been בועל בעילת מצוה

(b) but

(i) if he was already בועל בעילת מצוה and אין יצרו תקפו

(ii) there's no איסור יחוד

e) the reason for this difference is that אבילות קילא לי' מנדה

אבילות קילא לי' מנדה	אין נאמנים להתייחד	חתן באבילות אפילו לאחר שבעל	ברייתא א'
נדה חמיר לי' מאבילות	נאמנין להתייחד	חתן שפירסה אשתו נדה לאחר שבעל	ברייתא ב'

4) ברייתא ג'

a) If a person who's not a חתן is נדה is פירסה אשתו נדה

i) מזיגת הכוס from אסורה is אשתו

5) ברייתא ד'

a) If a person who's not a חתן is an אבל who's בתשמיש

i) מזיגת הכוס for מותרת is אשתו

אבילות קילא לי' מנדה	אין נאמנים להתייחד	אבילות	ברייתא א' חתן אפילו לאחר שבעל
נדה חמיר לי' מאבילות	נאמנים להתייחד	נדה	ברייתא ב' חתן לאחר שבעל
	אין נאמנים במזיגת הכוס וכו'	נדה	ברייתא ג' מי שפירסה אשתו נדה שלא בשעת חופתו
	נאמנים במזיגת הכוס וכו'	אבילות	ברייתא ד' אבל שלא בשעת חופתו

6) גמרא

a) ברייתא ג' is consistent with ברייתא ב'

i) Because we're גוזר more for מזיגת הכוס than for יחוד

ii) And that's why

(1) In ברייתא ב' there's no איסור יחוד for אשתו נדה

(2) While in ברייתא ג' there's an איסור מזיגת הכוס for אשתו נדה

b) But we have this קשיא for דרבא רבי יוסף בר' דרבא

i) Once you said that אבילות קילא לי' מנדה

ii) Why is it that

(1) In ברייתא ג' there's an איסור מזיגת הכוס for אשתו נדה

(2) While in ברייתא ד' there's no איסור מזיגת הכוס for אבילות

c) רב יוסף בר' דרבא for תירוץ

i) הקדמה

(1) אבילות דידי' deals with ברייתא א'

אבילות דידה deals with ברייתא ד' (2)

ii) קילא לי' מנדה is אבילות דידה'

(1) This explains why

(a) In 'א ברייתא there's no נאמנות for אבילות for יחוד

(b) While in 'ב ברייתא there's נאמנות for נדה for יחוד

iii) אינה שומעת לו because מזיגת הכוס even there is אבילות דידה

ברייתא א' חתן אפילו לאחר שבעל	אבילות	אין נאמנין להתיחד	אבילות דידה'	שומעת לי'	אבילות דידה' קילא לי' מנדה
ברייתא ב' חתן לאחר שבעל	נדה	נאמנים להתיחד			נדה חמיר לי' מאבילות דידה'
ברייתא ג'	נדה	אין נאמנים במזיגת הכוס וכו'			גוזרין ביותר במזיגת הכוס מביחוד ולא מהני הא דחמיר לי'
ברייתא ד'	אבילות	נאמנים במזיגת הכוס	אבילות דידה	לא שומעת לו	באבילות דידה לא גוזרין במזיגת הכוס

7) מהרש"א

a) Note that

i) Once we've established that we're גוזר more for הכוס than for יחוד

ii) It follows that

(1) In 'א ברייתא for אבילות דידה'

(a) Where they're אין נאמנים להתיחד

(b) מזיגת הכוס for איסור that there's מכ"ש

(2) In 'ב ברייתא for אבילות דידה'

(a) Where they're נאמנים במזיגת הכוס

(b) נאמנים להתיחד that they're מכ"ש

ברייתא א' חתן אפילו לאחר שבעל	אבילות	אין נאמנין להתיחד ומכ"ש דאין נאמנים במזיגת הכוס	אבילות דידה'	שומעת לי'	אבילות דידה' קילא לי' מנדה ומכ"ש דאין נאמנים במזיגת הכוס
ברייתא ב' חתן לאחר שבעל	נדה	נאמנים להתיחד			נדה חמיר לי' מאבילות דידה'
ברייתא ג'	נדה	אין נאמנים במזיגת הכוס וכו'			גוזרין ביותר במזיגת הכוס מביחוד ולא מהני הא דחמיר לי'
ברייתא ד'	אבילות	נאמנים במזיגת הכוס ומכ"ש דנאמנים להתיחד	אבילות דידה	לא שומעת לו	באבילות דידה לא גוזרין אפילו במזיגת הכוס ומכ"ש דלא גוזרין איסור יחוד

8) ברייתא ה'

a) רישא

- i) מי שמת חמיו (אבי אשתו)
  - (1) דהיינו אבילות דידה
  - (2) נוהג עמה אבילות

b) סיפא

- i) היא שמת חמיה (אבי בעלה)
  - (1) דהיינו אבילות דידי
  - (2) נוהגת עמו אבילות

9) גמרא

a) קשיא

- i) Since the סיפא of ברייתא ה' for אבילות דידי doesn't say בין האנשים והיא ישנה בין הנשים
- ii) This suggests that even for אבילות דידי they're לאמנים להתיחד
- iii) And isn't consistent with ברייתא א'

אבילות דידי קילא לי' מנדה ומכ"ש דאסור במזיגת הכוס	שומעת לו	אבילות דידי'	אין נאמנין להתיחד ובמזיגת הכוס	אבילות	ברייתא א' חתן אפילו לאחר שבעל
קשיא הרי סותרת לברייתא א'	שומעת לו	אבילות דידי'	לכאורה נאמנין להתיחד	אבילות	ברייתא ה' בסיפא

b) תירוץ א'

- i) For ברייתא ה' in אבילות דידי
- ii) תני הוא ישן בין האנשים וכו'

אבילות דידי קילא לי' מנדה ומכ"ש דאסור במזיגת הכוס	שומעת לי'	אבילות דידי'	אין נאמנין להתיחד ובמזיגת הכוס	אבילות	ברייתא א' חתן אפילו לאחר שבעל
וניחא דמתאים לברייתא א'	שומעת לו	אבילות דידי'	אין נאמנין להתיחד	אבילות	ברייתא ה' בסיפא

c) So the סיפא of ברייתא ה' agrees with ברייתא א'

10) ד"ה ונוהגת at מהרש"א

a) Note that

- i) Before the גמרא answered "תני הוא ישן בן האנשים וכו'"
- ii) The גמרא could also have asked this additional קשיא
  - (1) ברייתא ה'
    - (a) Besides not mentioning an איסור יחוד for אבילות דידי'
    - (b) Also doesn't mention an איסור מזיגת הכוס for אבילות דידי'
    - (c) Which we similarly ought to assume means that there's no איסור מזיגת הכוס for אבילות דידי'

(2) yet

(a) we've established for 'א ברייתא

(b) that there's an איסור מזיגת הכוס for אבילות דידי'

אבילות דידי' קילא לי' מנדה ומכ"ש דאסור במזיגת הכוס	שומעת לו	אבילות דידי'	אין נאמנין להתיחד ובמזיגת הכוס	אבילות	ברייתא א' חתן אפילו לאחר שבעל
קשיא הרי סותרת לברייתא א'	שומעת לו	אבילות דידי'	לכאורה נאמנין להתיחד	אבילות	ברייתא ה' בסיפא
קשיא הרי סותרת לברייתא א'	שומעת לו	אבילות דידי'	לכאורה נאמנין אף במזיגת הכוס	אבילות	ברייתא ה' בסיפא

b) but

i) The תירוץ of the גמרא to the סתירה on ייחוד between 'א ברייתא and ה' ברייתא

(1) that in fact there is an איסור ייחוד in ה' ברייתא for אבילות דידי'

ii) means also that

(1) there's an איסור מזיגת הכוס in ה' ברייתא for אבילות דידי'

iii) Because we've established that

(1) We're מחמיר more for הכוס מזיגת than for יחוד

אבילות דידי' קילא לי' מנדה ומכ"ש דאסור במזיגת הכוס	שומעת לי'	אבילות דידי'	אין נאמנין להתיחד ובמזיגת הכוס	אבילות	ברייתא א' חתן אפילו לאחר שבעל
וניחא דמתאים לברייתא א'	שומעת לו	אבילות דידי'	אין נאמנין להתיחד	אבילות	ברייתא ה' בסיפא
וניחא דמתאים לברייתא א'	שומעת לו	אבילות דידי'	אין נאמנים במזיגת הכוס	אבילות	ברייתא ה' בסיפא

11) גמרא of the המשך (11)

a) רב אשי of תירוץ

i) Part 1

(1) The same as for 'א תירוץ

(a) We're מחמיר more for הכוס מזיגת than for יחוד

(2) Contrary to 'א תירוץ

(a) There's no difference between אבילות דידי' and אבילות דידה

ii) Part 2

(1) רב יוסף

(a) deals with אבילות דחתן and this sort of אבילות is מנדה לי' קילא

(2) While the ספא of ה' ברייתא

- (a) deals with אבילות דעלמא of a person who's not a חתן
 (b) and this sort of אבילות is מנדה לי' חמיר so there's no איסור יחוד for אבילות

אבילות דחתן קילא לי' מנדה	אין נאמנין בייחוד ובמזיגת הכוס	אבילות בחתן בין דידי' בין דידה	ברייתא א'
אבילות של מי שאינו חתן חמיר לי' מנדה	נאמנין בייחוד ומזיגת הכוס	אבילות של מי שאינו חתן	ברייתא ה' בסיפא

12) In short

- a) we've established for תירוץ א' that
 i) אבילות דידה is מותר for מזיגת הכוס
 ii) אבילות דידי' is אסור for מזיגת הכוס
 b) And we've established for רב אשי that מזיגת הכוס is אסור to a חתן
 i) both for אבילות דידי' and אבילות דידה

13) מהרש"א

- a) אבילות דידה and אבילות דידי' both איסור מזיגת כוס there's no אבילות חתן for רב"ד
 b) It follows that
 i) תירוץ א'
 (1) אבילות דידי' for רב"ד for קשיא א'
 ii) רב אשי תירוץ
 (1) אבילות דידה even for רב"ד for קשיא א'

14) ד"ה מי שאני תוספות

- a) קשיא
 i) מימרא רב יוסף ברי' דרבא had never said his רב יוסף ברי' דרבא
 ii) then
 (1) כשבעל even נדה and אבילות for אסור would be יחוד
 (2) Because we wouldn't say that אבילות קילא לי' מנדה
 (3) And it would follow that
 (a) קשיא to us wouldn't be ברייתא ד'
 (b) which in turn means that we wouldn't have had to say there's a difference between אבילות דידי' and אבילות דידה
 iii) But
 (1) ברייתא א' would still be inconsistent with ברייתא ה'
 (2) Because

- (a) we'd still say that 'אביילות איסור יחוד ה' implies that there's no
- (b) while 'אביילות איסור יחוד א' says there is an

iv) קשיא

- (1) So why does the גמרא suggest that it's only for רב יוסף בר' דרבא that these two סותרות are

15) ד"ה מי שאני a מהרש"א

a) Possible תירוץ to the קשיא of תוספות

- i) Maybe the גמרא can be מדייק from the silence of 'אביילות ה' that there's no איסור יחוד for אבילות

ii) Only

- (1) If the איסור applies only for 'אבילות דידי'
- (2) So we'd expect the ברייתא to teach this רבותא

iii) But

- (1) If we were to disagree with רב יוסף בר' דרבא and hold that there's no difference between 'אבילות דידי' and 'אבילות דידה'

- (2) It wouldn't be surprising that

- (a) Although there's an איסור יחוד for אבילות
- (b) 'אביילות ה' doesn't teach this איסור because the איסור יחוד itself isn't a רבותא

b) תירוץ to this פירכא

- i) Even were we not to agree with רב יוסף בר' דרבא
- ii) The fact would remain that 'אביילות ה' mentions איסור יחוד

iii) So it must be that

- (1) even if there's no difference between 'אבילות דידי' and 'אבילות דידה'
- (2) it's still important to teach איסור יחוד for אבילות

16) תוספות of המשך

a) First תירוץ as explained by מהרש"א

- i) Were it not for רב יוסף בר' דרבא

ii) We could have explained that

- (1) אבילות on ברייתא א'
  - (a) deals with בשעת חופה where יצרו תקפו even after שבעל
  - (b) and that's why there's an איסור יחוד both for אבילות and נדה

(2) while אבילות on ברייתא ה'

- (a) deals with בשעת חופה when there's no יצרו תקפו

(b) And that's why there's no איסור יחוד for אבילות

iii) But

(1) once רב יוסף ברי' דרבא says that

(a) even בשעת חופה there's no איסור יחוד for אבילות דידה or for אבילות דידה

(2) It's obvious that the איסור יחוד doesn't depend on whether we're dealing with בשעת חופה or than בשעת חופה שלא

17) בא"ד אבל לרב יוסף at מהרש"א as understood by רשב"א of תירוץ to the הקדמה

a) Here is a fuller summary of ברייתא ה' and the related שקלא וטריא of the גמרא

i) ברייתא ה'

(1) רישא

(a) For אבילות דידה

(i) נוהג עמה אבילות

(2) סיפא

(a) For אבילות דידי

(i) נוהגת עמו אבילות

ii) קשיא

(1) Since

(a) the סיפא of ברייתא ה' deals with אבילות דידי

(b) and still the סיפא of ברייתא ה' doesn't say 'הוא ישן וכו'

(2) It's משמע that

(a) Even for אבילות דידי

(b) he has נאמנות and there's no ייחוד

(3) So how is it that אבילות דידי for איסור יחוד says there's an איסור יחוד א' ברייתא

iii) תירוץ

(1) "תני באבילות דידי הוא ישן בין האנשים וכו'"

(2) Read the סיפא as if it said 'הוא ישן בין האנשים וכו'

b) המשך of the שקלא וטריא that we'll explain below

i) קשיא

(1) והא עמו קתני מאי לאו עמו במטה

ii) תירוץ

(1) לא עמו בבית

(2) כדאמר רב חייא לבר' באפה נהוג אבילות דלא באפה לא תנהוג אבילות

18) מהרש"א by תוספות in רשב"א as explained by ביאור

- a) In the *שקלא וטריא* the *גמרא* itself explains why it's only for *רב יוסף ברי' דרבא* that the *ברייתות* are *סותרות*
- b) Because the *גמרא* says
- i) If
- (1) we don't follow the *שיטה* of *רבא ברי' דרבא*
  - (2) and there's no difference between *אבילות דידי' אבילות דידה*
- ii) we can say that
- (1) although *ברייתא ה'* doesn't mention *איסור יחוד* directly
  - (2) It does mention *איסור יחוד* indirectly by saying
    - (a) In the *רישא* for *אבילות דידה* that *אבילות* *נוהג עמה אבילות*
    - (b) In the *סיפא* for *אבילות דידי'* that *אבילות* *נוהגת עמו אבילות*
  - (3) where
    - (a) *אבילות* and *עמו* each implies *בבית* but not *במטה*
- iii) But
- (1) Now that *רב יוסף ברי' דרבא* has said that for *אבילות דידה* there's no *איסור יחוד*
  - (2) Presumably
    - (a) *אבילות דידה* for *היתר יחוד* *נוהג עמה* in the *רישא* means *עמה במטה* to teach
    - (b) And
      - (i) Since it's *מסתבר* that *עמו* in the *סיפא* has a meaning similar to *עמה* in the *רישא*
      - (ii) *אבילות דידי'* for *היתר יחוד* *נוהגת עמו* in the *סיפא* also means *עמו במטה* to teach
  - (3) And this is *א' ברייתא*
- iv) the *גמרא* answers
- (1) in the *סיפא* – *תני איסור יחוד*
- v) The *גמרא* asks
- (1) "והא בסיפא קתני עמו"
  - (a) Meaning we've established that *עמה* in the *רישא* and *עמו* in the *סיפא* need to have similar meanings
  - (b) And if you say *יחוד* is *אסור* in the *סיפא* for *אבילות דידי'*
  - (c) the words "נוהגת עמו" in the *סיפא* must mean *עמו בבית ולא במטה*
  - (d) which is the opposite of what "נוהג עמה" means in the *רישא*
- vi) The *גמרא* answers
- (1) You're right they both mean the same

(2) but they're the same only for another דין

(3) namely

(a) בפני' only נוהג אבילות in the רישא teaches that he is עמה

(b) בפניו only נוהג אבילות in the סיפא teaches that she is עמו

(4) And neither has anything to do with איסור יחוד

תד"ה ומי שאני ובא"ד אבל לרב יוסף
ד"ה ונוהגת at דף ד: See

תד"ה עד שיסתום

- 1) First הקדמה
  - a) רש"י says גולל means the כיסוי of the ארון on top of the מת
  - b) ר"ת says גולל is a large מצבת אבן that's not on top of the ארון
- 2) Second הקדמה
  - a) מטמא טומאת אהל is גולל
- 3) Third הקדמה
  - a) A מת isn't באהל מטמא if there's a פתח טפה from the מת to the ארון
- 4) מהרש"א as explained by תוספות
  - a) הקדמה
    - i) In מדלגין היינו על גבי ארונות" the גמרא mentions that פרק מי שמתו
    - ii) Now
      - (1) This is no קשיא as far as concerns the טומאת אהל of the מת himself
      - (2) Because the גמרא says in מסכת ברכות that רוב ארונות are פתח טפה
  - b) But for רש"י
    - i) there is this קשיא
      - (1) How were they מדלג על ארונות
      - (2) Since they were also מדלג on top of the גולל that is itself באהל מטמא
  - c) Note that for ר"ת
    - i) this is no קשיא
    - ii) Because they were מדלג over the ארונות but not over the מצבות

דף ה.

תד"ה אי נמי ותד"ה מאי איכא

- 1) ברייתא א'
  - a) בתולה נשאת ברביעי ונבעלת בחמישי הואיל ונאמרה בו ברכה לדגים
  - b) אלמנה נשאת בחמישי ונבעלת בששי הואיל ונאמרה בו ברכה לאדם
- 2) ברייתא ב'
  - a) אלמנה נשאת בה' ונבעלת בו' משום טעמא דשקדו
  - b) The details of שקדו aren't essential at this point
- 3) גמרא
  - a) ברייתא א' on קשיא
    - i) Why for ברכה לדגים do we ignore אלמנה on יום ה'
  - b) תירוץ א'
    - i) ברכה דאדם עדיפא לי'
  - c) "אי נמי" of תירוץ
    - i) אי נמי משום שקדו כברייתא ב'
- 4) ד"ה אי נמי at מהרש"א as explained by תוספות of תירוץ א' ביאור
  - a) אלמנה נבעלת ביום ו' to explain why ברכה לאדם relies on ברייתא א'
  - b) And
    - i) to explain why we ignore ברכה לדגים on יום ה'
    - ii) ברכה דאדם עדיפא לי' of סברא relies on ברייתא א'
- 5) ד"ה מאי איכא at מהרש"א
  - a) קשיא
    - i) that דף ב. on ד"ה ותנשא concluded in תוספות
      - (1) We're not based on ברכה alone for יום a קובע
      - (2) Because ברכה is only an עצה טובה
  - b) תירוץ
    - i) Once ברייתא א' knows that ברייתא ב' is מתקן this תקנה based on the separate טעם of שקדו
    - ii) ברייתא א' can rely on ברכה as a second טעם
- 6) מהרש"א and תופסות as explained by גמרא of המשך
  - a) "מאי איכא בין ברכה לשקדו"
  - b) Meaning
    - i) Since ברייתא א' knows that ברייתא ב' derived the דין for אלמנה from שקדו alone

- ii) Why does 'ברייתא א' need to rely on ברכה at all
- 7) Now refer back to the תירוץ of "אי נמי משום שקדו" on why we ignore ברכה לדגים on 'ה' יום
- 8) מהרש"א as explained by תוספות
  - a) At first sight it appears that the תירוץ of אי נמי says
    - i) The עיקר טעם for ברכה דאדם is נבעלת ביום ו'
    - ii) We then rely on שקדו to explain why we ignore ברכה לדגים on 'ה' יום
  - b) But
    - i) we can't take this approach
    - ii) since we've already said that we're not קובע a יום for נישואין based on ברכה alone
  - c) so it must be that the תירוץ of אי נמי means
    - i) The עיקר טעם for יום ו' is שקדו
    - ii) We then rely on ברכה לאדם to explain why
      - (1) we rely on שקדו to be מתקן that ביום ו' אלמנה נבעלת
      - (2) despite the ברכה לדגים on 'ה' יום
- 9) ד"ה מאי איכא at מהרש"א
  - a) For תירוץ א' that says
    - i) 'ברייתא ב' needs to rely on 'ברייתא א'
    - ii) It follows that the גמרא asks
      - (1) Why do we need the לימוד from ברכה in 'ברייתא א' at all
      - (2) Once we already need to rely on 'ברייתא ב' that relies entirely on שקדו
  - b) But for the תירוץ of אי נמי
    - i) The גמרא doesn't ask why we need ברכה altogether
    - ii) Because for this תירוץ we've established that
      - (1) First
        - (a) 'ברייתא א' doesn't rely on 'ברייתא ב' that relies on שקדו alone
      - (2) second
        - (a) Even though the עיקר טעם for 'ברייתא א' is שקדו
        - (b) This 'ברייתא still needs to rely on ברכה לאדם
        - (c) because without ברכה לאדם
          - (i) Based on ברכה לדגים on 'ה' יום
          - (ii) 'ברייתא א' wouldn't have relied on שקדו